

CAPITOLUL VI.

VIAȚA CULTURAL-ARTISTICĂ

Localitatea Florești se poate mândri cu o străveche viață culturală și artistică.

Studiind viața culturală și artistică de pe teritoriul comunei Florești, ne vom strădui să prezentăm valorile materiale și spirituale create de-a lungul veacurilor de populația locală, ținând seama și de faptul că arta și cultura exprimă forma de viață și existență a poporului, înfățișează în forme concrete, obiective, tot ceea ce au simțit, au trăit și au visat oamenii. De aceea, cultura este o expresie a vieții lor și poartă ca atare, atât în conținutul său, cât și în forma sa, caracteristicile specifice naționale ale făuritorilor ei. Componentele culturii sunt cele științifice, religioase, artistice, morale. Lucrarea noastră va căuta să scoată în relief cele mai valoroase creații locale pe plan cultural și artistic, care să ne dea o viziune de ansamblu asupra activității cultural-artistice în trecut și în zilele noastre.

Sigur, că prima formă de activitate creatoare culturală și artistică a fost cea folclorică. Românii, ca și populația germană, maghiară, localnice, și-au exprimat în cântece și jocuri bucuria de a trăi și setea de libertate, iar în obiectele produse de industria lor casnică - spiritul de observație, puterea de inventivitate, simțul artistic, simțul de prevedere, dragostea pentru munca productivă. Aproximativ imediată a comunei de importantul centru economic, politic și cultural care este Clujul de ieri și de astăzi, a influențat puternic și activitatea culturală și artistică, fie stimulând-o, îndrumând-o, fie favorizând introducerea în conținutul și formele ei a unor elemente quasi culte, care i-au modificat în parte sau total pecetea specific locală, și uneori, chiar și cea națională. Așa s-a întâmplat cu portul românesc care, sub această influență, a dispărut aproape total. De asemenea, și portul unguresc s-a amestecat prin introducerea unor elemente străine de specificul acestor locuri. Au dispărut, de asemenea, unele motive folclorice, specific românești, și au fost înlocuite cu altele străine. În dansurile vechi ale românilor floreșteni, sunt figuri, ritmuri, melodii comune dansurilor de pe Someș. Se juca „Ardelenescul”, „Hora”, „Sârba”, „Fecioreasca” până acum zece-cinsprezece ani. Astăzi au dispărut aproape total. În schimb floreștenii și-au însușit și „Ceardașul” pe care l-au românizat, introducând în el strigături și figuri specifice românești.

În ceea ce privește cultura comună poporului român, aceasta s-a manifestat prin biserică și școală din timpuri străvechi.

Istoria ne arată că românii până în veacul al X-lea au avut limba bisericească

și ritualul latin, iar apoi, sub influența conviețuirii cu slavii și a unor factori istorici și politici noi, s-a introdus treptat în stat și în biserică limba slavonă, care, de fapt, a constituit o mare piedică în dezvoltarea firească a vieții spirituale a poporului român, ramura puternică a latinității în Carpați și la gurile Dunării. De aceea ierarhii patrioți români au luptat timp de peste patru veacuri (până la jumătatea veacului al XVIII-lea) să promoveze în biserică limba română. Din această luptă s-a născut literatura română ca o expresie a conștiinței de neam românesc. Legătura sufletească a unității de neam s-a făcut și prin folosirea limbii române în biserici și cărțile de ritual.

Cu toată apropierea imediată a Floreștiului de Cluj-Napoca, populația majoritară a comunei, românii, n-a putut beneficia în acea perioadă de influența acestui important centru cultural medieval, fiindcă activitatea culturală promovată de acesta în limba statului feudal era străină de sufletul și aspirațiile poporului român. Abia la începutul veacului al XIX-lea, când acțiunile protopopilor români uniți ai Clujului au devenit mai cuprinzătoare, îndrumând și învățământul, influența lor în stimularea activității culturale floreștene s-a făcut simțită și rodnică.

De asemenea, legăturile religioase ale Floreștiului cu marile centre de cultură românești București, Târgoviște, Râmnic, Iași până la 1700, iar după 1700 cu Blajul, au favorizat schimbul de valori spirituale, primirea de cărți rituale, de preoți etc. și astfel, s-a putut menține legătura conștiinței de neam.

Viața culturală în Florești a cunoscut o dezvoltare mai mare odată cu înființarea școlilor parohiale, dar mai ales cu **înființarea în 25 decembrie 1787, a primei școli naționale românești sistematice de către Gheorghe Șincai**. De atunci încoace populația românească floreșteană a cunoscut țelurile și rostul ei în desfășurarea ulterioară a vieții sale în contextul istoriei naționale și a găsit mijloacele de luptă pentru afirmarea unei culturi naționale și a păstrării însăși a ființei naționale.

Lucrarea noastră va căuta să oglindească în paginile ei mai ales cele mai importante laturi ale activității culturale și artistice: învățământul și manifestările cu conținut științific și artistic în afara școlii.

1. Învățământul

Școala a fost întotdeauna principalul factor de cultură și civilizație și de aceea istoria ei se confundă, în mare parte, cu însăși istoria culturii, căci valorile culturale create de membrii societății oglesc implicit, alături de talent, și gradul de pregătire al acestora. Deci, este firesc să expunem mai întâi apariția și dezvoltarea

învățământului în Florești.

a) Istoricul școlii din comuna Florești

Primele școli au apărut în jurul și sub conducerea bisericii, din nevoia de a-și asigura aceasta preoții și dascălii necesari la oficierea cultului divin. Acest fapt este general în istoria omenirii. În afară de aceasta, misiunea bisericii, potrivit fondatorului ei, Isus Hristos, este aceea de a învăța popoarele în limba lor, doctrina creștină, cuprinsă atât în izvoare nescrise (tradiția sacră), cât și în izvoare scrise (**Sfânta Scriptură**). Ca poruncă sacră, această misiune, biserica și-a îndeplinit-o de-a lungul istoriei în diverse forme, dintre care cea mai importantă a fost predica și apoi organizarea unor școli pe lângă episcopii și parohii, școli pe care le găsim încă de pe timpul lui Carol cel Mare (800 d.Hr.j).

Sunt numeroase și generale cazurile și în istoria culturii românești despre existența din timpuri îndepărtate a școlilor mănăstirești, parohiale și episcopale.

Și în Florești, localitate atât de veche, cu o populație românească numeroasă, este sigur că a existat o școală bisericească cu un număr restrâns de elevi, viitori dascăli de strană și unii dintre ei preoți. Documente păstrate referitoare la această școală nu există, dar există alte date care implicit confirmă existența școlii bisericești românești de aici. Astfel profesorul canonic, Căian Dumitru-Bătrânul, fiu al Floreștiului, cunoștea perfect scrierea românească cirilică, deși studiile medii și le-a făcut la piariștii din Cluj, iar cele superioare la Viena. Acest lucru nu se studia nici la Cluj, nici la Viena, ci cu siguranță le-a învățat ca elev în școala parohială din Florești. Chiar faptul că a ajuns la treapta de secretar al clerului arhiepiscopar din Ardeal ne arată că era un profund cunoscător al problemelor bisericii românești inclusiv a celor culturale, lucru care numai la piariști nu l-a putut învăța. De asemenea, sprijinul și îndrumarea pe care a acordat-o directorului național Gheorghe Șincai, atât la înființarea marelui număr de școli sistematice pe sate (376), cât și la înființarea școlii din satul său natal, Feneșul Săsesc, ni-l arată ca un profund cunoscător al problemelor specifice învățământului românesc, lucru ce l-a învățat din experiența sa ca școlar în Florești. Însemnările lui și alte documente referitoare la istoria bisericii românești predate istoricului Petru Maior, care le-a inclus în opera sa „Istoria Bisericii Române”, dovedesc preocupările lui pentru viața și istoria poporului român.

Acest lucru îl afirmăm și despre existența școlii maghiare din Florești, care a existat în prima sa formă ca o școală parohială cu mult timp înainte de anul 1820, când avem primul document păstrat despre atestarea ei. De altfel, în toate țările supuse imperiului habsburgic, dezvoltarea învățământului sistematic de stat a început după apariția legii „Ratio educationis, 1777”, căci până atunci numai fiii nobililor

cercetau școlile călugărilor iezuiți sau franciscani, iar poporul de jos, în zdrobitoarea lui majoritate, rămânea lipsit de știința cărții.

În Florești trebuie să **amintim însă și existența unei școli germane pentru coloniștii sași de aici, atestată documentar în 5 iulie 1576, care avea ca învățător [Scholae Fenesensis Rectori] pe Adam Wiener**, care la acea dată primise o scrisoare de la fratele său Andrei plecat cu marfă la Bratislava.

Învățătorul sas Adam Wiener avea soție și trei copii și locuia în Florești aproape de Cluj („*prope Koloswar*”). Cât timp a existat această școală n-avem date, dar sigur, că n-a fost de lungă durată, deoarece populația săsească, fie că a plecat la Cluj ori în Lechința, județul Bistrița-Năsăud, fie ca s-a maghiarizat și astfel școala a încetat.

Între cele peste 380 de școli românești sătești înființate și reorganizate de directorul național al școlilor din Transilvania, Gheorghe Șincai, este și școala din Florești. Prin decretul directorial din 25 decembrie 1787, ia ființă și aici prima școală sistematică sătească în limba română.

Iată conținutul acestui decret directorial:

„Cela ce am subscris celea de față, fac cunoscut căroră li se cuvine peste tot și în particular, că după ce satisfăcând grațioaselor ordinațiuni cezaro-regești, în comuna Feneșul Săsesc, aflătoare în inclitul [vestitul] comitat al Clujului, ridicasem școala română națională pe seama greco-catolicilor și în această școală constituisem de învățător pe Bartolomeu Putean, acest învățător constituit, fiind chemat la Blaj pentru învățarea prea înalt prescrisului metod normal, s-a prezentat și a învățat metoda normală amintită în așa măsură încât trecând examenul a fost aflat demn ca el în mai sus amintita școală să poată învăța cu fruct și cu folos spre binele public.

Drept aceea în puterea acestor litere l-am crezut nu numai demn de a fi confirmat în oficiul său de învățător, ci și demn de a fi recomandat tuturor și singuraticilor titulați domni ai acelei comunei și altor oficiali de orice categorie, ca de la datul acestor litere să-l considere de atare atât și în sensul grațiosului decret din 6 decembrie 1774; asemenea în sensul grațioasei ordinațiuni regești-guverniale emanate cu datul 25 octombrie 1786, numărul 9726, ca pe unul ce e constituit în serviciul binelui public, să binevoiască a-l considera și a dispune să fie considerat liber și imun de orice taxă contribuțională și de toate poverile publice". Urmează sigiliul în ceară roșie și semnătura: „Gheorghe Șincai de Șinca, directorul Școlii Normale naționale din Blaj și al tuturor școlilor naționale greco-catolice din Marele Principat al Transilvaniei".

Analizând conținutul acestui decret directorial, scris în latinește de însuși Șincai, constatăm că el a numit în Florești ca prim învățător sistematic român pe Bartolomeu Putean, bine pregătit, absolvent al Normei din Blaj. Din acest decret mai rezultă că învățătorii români la acea dată, potrivit legilor în vigoare atunci, erau

scutiți de unele sarcini publice și erau salariați ca orice funcționar.

Cât a funcționat Bartolomeu Putean nu avem date sigure, dar putem presupune că activitatea lui s-a desfășurat și după 1794, când știm că Șincai fusese scos din directorat.

Ca și celelalte școli înființate de Șincai, și această școală sătească din Florești era o școală trivială (cu o durată de trei ani) în care învățau „pruncii în limba sa, a cetii, a scrie, a număra sau aritmetica și învățătura creștinească ca să poată fieștecare dintrânsul să fie nu numai buni fii ai nației sale, ci și adevărați creștini...".

Manualele școlare folosite în această școală au fost cele tipărite de Gheorghe Șincai:

- **ABC** sau **Alphavit pentru folosul și procopsala școalelor normalești a neamului românesc**. Blaj, 1783;
- **Catechismul cel mare**, Blaj, 1783;
- **Îndreptare către aritmetică**, Blaj, 1785;
- **Alphavit sau Bucoavnă...** Blaj, 1796;
- **Povățuire către Economia de Câmp**, Buda, 1806.

Aceste manuale și altele au circulat în școlile românești din Transilvania până în a doua jumătate a veacului al XIX-lea, alături de altele, ce vor apărea mai târziu. Prin conținutul lor, prin istorioarele lor morale, manualele lui Șincai vor răspândi în rândul populației crezul național al Școlii Ardelene și vor trezi în popor dragostea pentru cultura națională.

Care au fost urmașii imediați ai lui Bartolomeu Putean la dăscălie, nu-i cunoaștem, dar îi putem ușor presupune. Sigur este că școala a funcționat neîntrerupt și în primele decenii ale veacului al XIX-lea, când, știm că, în urma înlăturării lui Șincai din directorat, învățământul românesc transilvănean a suferit mari perturbații. Urmașii lui Șincai au fost mult mai puțin activi și cu slabe rezultate în munca lor.

Că școala din Florești a activat în această perioadă avem date foarte multe. Astfel, dintre absolvenții acestei școli triviale putem menționa chiar din această perioadă pe mai mulți elevi care vor urma și școlile gimnaziale din Cluj și unii dintre ei chiar cele superioare din Viena. Amintim dintre acești absolvenți pe Căian Dumitru-Tânărul, viitorul profesor și canonic la Blaj, pe Samuil Căian, ajuns în 1811 profesor și canonic la Blaj, pe Daniil Fenesi, Petru Rusu ș.a.

În anul școlar 1794/1795 urmează cursurile clasei de Retică (anul IV) la Liceul Academic Regal din Cluj, condus de părinții piariști, tânărul Dumitru Căian în vârstă de 15 ani, valah, nenobil, din Feneșul Săsesc, extern, deci, umbla zilnic de acasă. La toate obiectele avea note foarte bune („primae classis"). Cum cursurile gimnaziale le puteau urma numai absolvenții școlilor triviale, este cert că Dumitru

Căian a absolvit școala din Florești în 1790, deci, era din prima serie de absolvenți ai acestei școli întemeiate în 1787.

Ceva mai târziu, în 1803, îl găsim pe Samuil Căian ca elev în anul III de „Sintaxă” la același Liceu Academic, fiind bursier al fundației „Bobiana” și, deci, întreținut gratuit în Seminarul „Sf. Iosif”, unde a trăit patru ani și Șincai la timpul său. Documentele școlare îl prezintă ca valah libertin, greco-catolic, de 16 ani, din Feneșul Săsesc, „eminens” la toate obiectele de învățământ. Rezultă că acesta absolvise Școala sătească din Florești în 1800. Coleg cu Samuil Căian, era Toma Pop, valah nenobil din Feneșul Săsesc, de 16 ani în 1805, ambii deja în anul II umanioare, „poetica”. În același an școlar îl avea coleg de școală pe Gheorghe Lazăr, fondatorul învățământului superior în limba română în 1818 în Muntenia, care urma aici anul I de drept, fiind în vârstă de 25 de ani.

Când a venit Samuil Căian în clasa I (Principia) la Liceul Academic Regal Cluj în 1800/1801, Gheorghe Lazăr era elev în clasa III (Sintaxa). Tot în această clasă îi era coleg Teodor Racocea din Carapcin-Bucovina, autorul primului „Crestomate românesc”, Ioan Lemeni și Vasile Moga, viitorii episcopi români. Din cei 261 elevi în clasele gimnaziale (I-V), 36 erau români, iar din „auditorii” la drept ai anului I-II, în număr de 20, români erau 7 și din „auditorii” anului I-II filozofie, în număr de 115, români erau 14. În total erau 57 de români la 396 de elevi și studenți. Deci exista un număr apreciabil de români la această instituție școlară clujeană.

În anul 1808 urmă acest liceu și Fabian Martin, maghiar din Feneșul-Săsesc, în clasa a III-a de Sintaxă, ceea ce arată că școala maghiară locală, al cărui absolvent era, funcționa alături de cea românească. Tot în acest an urma clasa a II-a de Gramatică **Fenesi** (Feneșan) **Daniel**, valah nenobil de 13 ani, greco-catolic din Feneșul Săsesc și era coleg cu Fabian Martin.

În 1814 urma clasa a II-a de Gramatică Petru Rusu de 13 ani din Feneșul Săsesc, valah plebeu, iar Fenesi Daniel care era în anul I filozofie, se stabilise la Cluj, devenise romano-catolic și în matricole apare deja maghiar. Procesul de deznaționalizare se petrecuse în sufletul acestui tânăr. În 1815/1816 urmează clasa I umanioare Retorica, Petru Căian, valah plebeu din Feneșul Săsesc, coleg de clasă cu Petru Rusu, consăteanul său. Acest Petru Căian va deveni apoi preotul Feneșului Săsesc. Această mare afluență de tineri români din Florești în Liceul academic regal din Cluj indică o activitate bogată a școlii românești din Florești în această perioadă, ai cărei absolvenți au primit o astfel de pregătire încât au putut urma cursurile gimnaziale și unii dintre ei cursurile instituțiilor superioare de învățământ din Blaj și Viena.

Știm că școlile au stat multă vreme sub directa conducere a bisericii, de aceea întreaga desfășurare a vieții școlare a fost o preocupare primordială a ierarhilor bisericilor naționale, unită și ortodoxă, care și-au făcut o sarcină patriotică de a

asigura dezvoltarea progresivă a școlii și a o lege de lupta poporului român pentru emanciparea sa națională de sub jugul străin. Potrivit legilor feudale, școlile au devenit confesionale și astfel au putut fi folosite ca mijloc de luminare a poporului de făurirea unei culturi naționale unitare, de pregătire a premizelor obiective și subiective pentru eliberarea și desăvârșirea unității politice a tuturor românilor.

Sinoadele Bisericii Greco-Catolice Române, ținute la Blaj în anii 1792, 1821 și 1833 au trasat sarcini obligatorii preoților de a învăța poporul în biserică și tinerimea în școală. Preoții trebuie să se considere „magistrii și conducători ai poporului român”. Canoanele Soborului Mare, ținut în Blaj în 3/15 iunie 1833, sub președinția episcopului Ioan Lemeni prevăd: „în fiecare parohie, de nu este dascăl, prin cucernicul protopop cu împreună înțelegerea poporenilor, bărbat harnic să se rânduiască dascăl, carele de toamna până primăvara pruncii și pruncuțele satului să-i adune în casa cea de școală sau de nu este școală, și cu ceva greutate în casa sa să-i învețe: rugăciunile, poruncile, tainele, cu folosul lor și celelalte ce sunt ale religiei; pre cei mai deșteptați să-i deprindă în cunoștința literelor și a aritmeticii, iară unde nu este dascăl, dregătoria să o împlinească cantorul... Primăvara sau în ființa de față a protopopului sau a notarului tractual, pruncii să facă examenul și informațiile să se trimită la scaun”.

Același sinod hotărăște ca acolo unde nu-i școală să se dea loc de școală de la stăpânii locului și poporeni să fie siliți de protopopi să-și zidească școală, să asigure încălzirea ei și salar dascălului. Se specifică, de asemenea, că școalele naționale au ca director suprem, unic, pe episcopul Făgărașului cu reședința în Blaj. Printre semnatarii documentului sinodal, se găsește Timotei Cipariu, Teodor Pop, vicar general, Teodor Sereni, notar sinodal și Teodor Baldi, protopopul Clujului. Cunoscând apoi marea autoritate de care se bucura clerul! putem spune că aceste hotărâri au vizat tot cuprinsul arhidiecezei Blajului, fapt confirmat de documentele și presa vremii din această perioadă. Feneșul Săsesc, aflat imediat în apropierea reședinței protopopiatului Cluj, s-a bucurat de atenție și sprijin deosebit și pe linie școlară, lucru confirmat și de dese vizite școlare făcute de protopopul Baldi și consemnate în paginile matricolelor și protocoalelor parohiale. În consecință, activitatea neîntreruptă a școlii noastre a fost asigurată nu numai de legile școlare amintite, ci și de sprijinul și controlul efectuat de protopopul Clujului în calitate de inspector școlar districtual.

Cadrul legal în care activa școala din Florești, ca și celelalte din cuprinsul Principatului, îl formau dispozițiile cuprinse în legea școlară „Norma Regia” din 1781, Sibiu și apoi serios revizuite în sensul limitării obligativității frecventării de către școlari. Această lege „Politische Schulverfassung der deutscher Volksschulen” din 1805, este conformă cu politica reacțiunii contra reformelor iosefiniste, care prin spiritul lor înnoitor, puneau în pericol trezirea poporului la înlăturarea nedreptăților și

privilegiilor feudale.

Revenind la stabilirea urmașilor lui Bartolomeu Putean ca dascăli, considerăm că unul dintre ei a fost și **Iosif Pop, cantorul Feneșului Săsesc**, născut aici în 1762 și mort la vârsta de 98 ani (în 1860), având la data înființării școlii noastre vârsta de 25 ani. Aceasta cu atât mai mult cu cât canoanele sinoadelor amintite îi impuneau și această sarcină. Fiul său, **Vasiliu Pop**, va funcționa ca învățător între anii 1857-1860 în Tăuți, iar între anii 1860-1888 la școala din Florești.

Ca directori ai școlii au fost, potrivit dispozițiilor școlare atunci în vigoare, preoții locali, majoritatea oameni cu pregătire superioară, profund atașați luminării poporului și emancipării lui sociale și naționale. Așa s-au format majoritatea pe băncile școlilor Blajului, când și-au făcut studiile secundare sau superioare, și cu îndrumările și instrucțiunile primite de la episcopii și mitropoliții Blajului ai căror luptă pentru luminarea poporului prin școală, pentru dezrobirea lui națională și pentru desăvârșirea unității de stat a României, este înscrisă cu litere de aur în istoria neamului românesc. Dintre acești directori școlari trebuie să amintim în mod deosebit pe **Petru Căian (1834-1840)**, care a lucrat cu zel la luminarea poporului, pe **Nicolae Pop (1847-1879)**, care și-a dat din propria sa avere 5 iugăre teren pentru școală, pe **Dionisie Pop**, inițiatorul fondării echipei de teatru în limba română (1899), pe **Emil Pop**, sub a cărui conducere s-a zidit școala nouă în 1902, pe **Ion Isaicu**, patriotul luminat și dârz apărător neînfricat al învățământului în limba română și alții. Mulți dintre aceștia au îndeplinit efectiv și funcția de învățător ai școlii, cum au fost: **Petru Căian (1830-1840)**, **Nicolae Pop (1841-1842)**, **Andrei Felderean (1890)**, **Emil Pop (1904-1905)** etc, în majoritatea cazurilor fără salariu, ca să nu îngreuneze poporul care contribuia la plata învățătorului.

După Revoluția din 1848, **Ioan Fehete Negruțiu, protopopul român greco-catolic al Clujului (1843-1862)**, urmașul lui **Teodor Baldi**, a desfășurat o bogată activitate de reorganizare și îndrumare a învățământului din tractul Clujului. Presa vremii consemnează faptul că Ioan Fehete Negruțiu „a ridicat școli comunale în tot tractul Clujului, așa că în fiecare comună mare sau mică este școală. De asemenea, a vizitat personal fiecare parohie și școală”. Astfel, în 29 iunie 1853 a vizitat școala din Popești (județul Cluj), pe care a sfințit-o și a participat la examenul susținut de „26 feți” și 14 fete, din religie, istorie biblică, aritmetică, cititul cu litere romane, germane, maghiare și cântările bisericesti. Copiii au dat răspunsuri bune și au fost lăudați de protopop și premiați. De asemenea, a fost lăudat și zelosul lor învățător, **Zaharia Isandru**.

În anul 1854, la 22 decembrie, vizitează și sfințește școala din Feneșul Săsesc, care avea atunci „42 de învățăcei”. „Nicolae Pop, parohul Feneșului Săsesc, pătruns fiind de cerințele timpului și lipsele națiunii, ridică o școală de piatră tocmai lângă

biserica ridicată de canonicul Dimitrie Căian Tânărul". Cu acest prilej protopopul profesor Ioan Fehete Negruțiu ținu o cuvântare în fața poporului adunat la festivitate, arătându-i folosul școlii, al învățăturilor „prin care poporul incitat la cunoștința de sine și la mult lăudata cunoștință a folosului ce pentru toată națiunea îl procură îmbrățișarea științelor și ridicarea școlilor comunale". Competența și spiritul patriotic de care era animat profesorul protopop Ioan Fehete Negruțiu (ca profesor predă limba și literatura română după manuale redactate și tipărite de el elevilor români din liceul piarist Cluj între anii 1850-1862) s-au manifestat din plin în îndrumarea activității tinerilor români de la Liceul Academic regal Cluj, grupați în societatea literară „Aurora", și redactând revista „Zorile" (1844-1847) sub conducerea lui Alexandru Papiu Marian, ale cărei ședințe se țineau în casa lui Negruțiu. De asemenea, Ioan Fehete Negruțiu a participat la Adunarea Națională de pe Câmpia Libertății din Blaj în 3 mai 1848, când a depus jurământul față de națiunea română: „ca român voi susține întotdeauna națiunea noastră pe cale dreaptă și legiuită și o voi apăra cu toate puterile mele în contra oricărui atac și asupriri" și și-a ținut acest jurământ toată viața. În timpul revoluției din 1848 a refuzat să voteze pentru unirea Transilvaniei cu Ungaria. De aceea a fost molestat și amenințat cu moartea de kosutiști. Din propriile sale venituri a creat burse pentru trei studenți români la Academia de Drepturi din Cluj. Când în 9 aprilie 1861 ziarul „Korunk" scrisese că Ioan Fehete Negruțiu ar fi pentru „Uniunea cu Ungaria", el ceruse să publice o declarație a sa în care arăta ca falsă afirmația ziarului „Korunk" și că el apăra oricând interesele „preamăritei sale națiuni" și ca atare, se opune și acum la reorganizarea dregătoriilor de comitate după legile votate de Dieta din Cluj în iunie 1848, care garantau numai libertatea individuală, nu și pe cea națională. De aceea, el cere egală îndreptățire în funcții, folosirea limbii române și în comitatul Clujului, spunând că „frățietatea între noi numai pe baza dreptății poate să susteie" (să existe).

Transferat ca și canonic și profesor la Blaj în 1862, devine primul director al Preparandiei înființată în 1865 și inspector școlar arhidiecezan, ceea ce arată temeinica sa pregătire și în domeniul îndrumării școlilor naționale. Urmașul său, **Ioan Pamfilie**, va activa cu același zel în ogorul școlii și al vieții culturale și artistice din Cluj și împrejurimi, între anii 1862-1869.

În 1850 a apărut legea guvernatorului Transilvaniei, care reglementa reorganizarea școlilor populare aparținând tuturor confesiunilor din Principat. Printr-o ordonanță a înaltei Locotenente a Transilvaniei din 13 octombrie 1857, se precizează în detalii organizarea învățământului din Transilvania - în sensul că statul și biserica sunt singurele în drept de a înființa, susține și îndruma școlile de toate gradele. În rezumat, conținutul Ordonanței arată că problemele de instrucție, educație și disciplină școlară cad în competența bisericii, cele

administrative, materiale, organizatorice, sunt în sarcina statului, ambele instituții rezolvându-le printr-o colaborare reciprocă.

Învățătorii sătești nu vor fi aleși de sat, ci numiți de biserică și de autoritățile comunale dintre cei cu pregătire corespunzătoare.

Clădirile școlare se zidesc și se întrețin din fondul parohiei adunat în mod special în acest scop, iar planul construirii lor trebuie aprobat în prealabil de inginerul prefecturii.

Durata învățământului era fixată pentru lunile de toamnă, iarnă și primăvară, frecventarea lui de către copiii de școală era obligatorie în toate zilele lucrătoare, iar copiii de repetiție numai joia și duminica după-masă.

Manualele folosite vor fi cele prescrise și aprobate prin instrucțiuni și legi școlare.

Inspectorii vor avea pregătirea necesară. Cei districtuali vor inspecta școlile măcar o dată pe an.

Preoții vor face regulat catehizarea și, ca directori locali, vor inspecta cât mai des școala, dând și îndrumările necesare.

Pentru cei ce vor să intre în gimnaziu se vor înființa școli capitale acolo unde sunt posibilități. Parohul, judele și inspectorul civil au datoria de a se îngriji de bunul mers al școlilor și de aplicarea legilor. Meritele învățătorilor vor fi apreciate de Ordinariatului Episcopesc și Locotenenta Transilvaniei.

Școlile fiind confesionale, ele vor fi tratate ca treburi bisericesti și întreținute de comunitățile bisericesti.

Această lege, care reproduce în esență dispozițiile vechii legi școlare din **Norma Regia** din 1781, a fost în vigoare până în anul 1868, când a fost înlocuită cu noua lege de baronul Iosif Eotvos, ministrul Instrucțiunii și Cultelor din Ungaria.

Adus în fruntea arhidiecezei de Alba-Iulia și Făgăraș de către sinodul întrunit la Blaj în 1850 ca episcop, ales cu 96 de voturi (Timotei Cipariu primise doar 14, iar Simion Bărnuțiu numai 2), **Alexandru Sterca Șuluțiu** trecu hotărât la îndeplinirea marilor sarcini care asigurau prosperarea economică, culturală și politică a poporului român. Lozinca lui i-a fost toată viața: „Trăiesc pentru națiune ca să mor pentru ea”. Câștigând o vastă experiență din organizarea și îndrumarea școlilor din protopopiatul Abrudului (1827-1836), din timpul cât a condus vicariatul Șimleului Silvaniei (1838-1850), **mitropolitul Alexandru Sterca Șuluțiu** și-a îndreptat privirile spre reorganizarea și îndrumarea învățământului sătesc din arhidieceză, axându-l pe problemele vitale ale națiunii române din acea vreme. Numeroasele sale circulare, dintre care multe se află în arhiva parohiei din Florești, privesc încadrarea școlilor cu docenți bine pregătiți, harnici în munca lor; asigurarea unor salarii corespunzătoare pentru învățători; școlarizarea tuturor copiilor de vârstă școlară; înzestrarea școlilor cu manuale și mobilier.

În numeroasele sale ordine și circulare, **mitropolitul Ioan Vancea de Buteasa**, urmașul lui Alexandru Sterca Țuluțiu, îndruma pe clerici și învățători să muncească cu dragoste „zi și noapte” pentru luminarea poporului, la propășirea bazei materiale și a întregii activități a învățământului pentru a împiedica astfel luarea școlilor de către stat. În acest scop, face cunoscut protopopilor că orice ajutor și promovare pe linie preoțească depinde și de energia cu care vor muncii preoții sătești pentru cauza școlilor românești unite, iar cei leneși vor fi aspru trași la răspundere. Acolo unde nu sunt încă învățători calificați preotul să facă lecții cu copiii în școală, iar dacă nu există clădire de școală încă, învățământul să se desfășoare în casa parohială.

În anul 1868 s-a promulgat legea școlară a baronului Iosif Eotvos, ale cărei prevederi au impus modernizarea învățământului, înființarea de noi școli populare în comunele unde nu existau, dar a deschis și perspectiva amestecului statului în probleme școlare chiar până la preluarea școlilor necorespunzătoare prevederilor legii și trecerii lor în patrimoniul statului. Era o poartă de a desființa învățământul național românesc de sub epitropia bisericii și a înfăptui astfel, treptat politica de deznaționalizare a populației românești. Împotriva acestei tendințe a luptat mitropolitul Ioan Vancea de Buteasa, sprijinit de întregul cler și popor, interzicând inspectorilor de stat să controleze școlile confesionale române fără participarea și colaborarea egală în această problemă a senatului scolastic român respectiv, cerând protopopilor și preoților să asigure cu sprijinul credincioșilor baza materială a învățământului, mărirea salariilor și continua perfecționare profesională a docenților.

În 1-5 iunie 1873 s-a ținut la Blaj Congresul scolastic arhidiecezan, care, analizând situația învățământului românesc unit în lumina prevederilor legii școlare din 1868, a conchis că se pot întreține școli confesionale în 38 de protopopiate cu circa 315 școli, între care și Feneșul Săsesc, Feleacul, Cluj-Mănăștur, Gilău, Aghireș, Feiurdeni, Corușu, Topa etc, și se pot întreține o altă grupă de școli comune la câte 2-3 sate una, în număr de 454 școli.

În ședința consacrată dezbaterii proiectului legii de a se introduce limba maghiară ca obiect obligatoriu de studiu în toate școlile populare, mitropolitul Vancea rostește în Casa Magnaților în ziua de 13 mai 1879 o răsunătoare cuvântare prin care respinge proiectul care țintește „la desființarea națiunii și bisericii române”. Se opune, de asemenea, în 1882, și la introducerea limbii maghiare ca limbă de predare a tuturor obiectelor de învățământ în liceul din Blaj și în celelalte licee naționale (Năsăud, Brașov). În această perioadă școala din Florești a desfășurat o frumoasă activitate prin **învățătorul Vasile Pop** căruia îi urmează „**Aureliu B. Popu**, dascălu românesc și cantore greco-catolic” între anii 1889-1891.

Despre un alt dascăl din acest timp, Atanasie Gărdușu (bunicul actualului

prefect al județului Cluj, dl **Bogdan Cerghizan**), bătrânii satului păstrează frumoase amintiri. Știa să facă frumoase lecții de istorie, de citire din Legendar și cântece patriotice dintre care n-a lipsit „Deșteaptă-te române!”.

Unul dintre cei mai vrednici dascăli ai școlii din Florești a fost **Ioachim Pop**, care a activat aici din septembrie 1898 și până în 1 octombrie 1929, când s-a pensionat. Încă din primii ani de dascălie, însuflețit de idealurile de libertate națională pe care și le-a însușit încă pe băncile Școlii Normale de învățători din Blaj, absolvită în anul 1898, a desfășurat o bogată activitate școlară și cultural-artistică în localitate și nu de puține ori și în satele vecine. Puține sunt realizările din timpul activității sale care să nu se lege și de numele lui. Datorită acestei activități multilaterale, încă în 1890, școala românească din Florești devine centru de îndrumare didactică alături de cea din Cluj pentru școlile satești din jurul Clujului.

Sub îndrumarea competentă a directorilor școlari locali, **Dionisie Pop, Emil Pop, Ioan Isaicu**, dar mai ales a inspectorului districtual, profesorul **dr. Elie Dăianu, protopopul român unit al Clujului, și Ioachim Pop** participă la o serie de acțiuni pe plan provincial, tractual și local, menite să ducă la o perfecționare a învățământului românesc în lumina necesităților naționale mereu crescânde, la legarea școlii de rezolvarea problemelor naționale. Investit cu sarcina de președinte al Despărțământului școlar Cluj, Ioachim Pop muncește alături de ceilalți intelectuali români patrioți din localitate și, sprijinit de populația românească, reușește să zidească și să se inaugureze un nou local de școală în 28 august 1902. Localul este inaugurat în prezența unui mare număr de oaspeți și a populației locale. Dintre acești oaspeți amintim pe dr. **Elie Dăianu, Ștefan Roșianu** - administrator protopopesesc, **Vasile Podoabă** - directorul Băncii „Economul” din Cluj, **Amos Frâncu** - jurist, apărător dârz al drepturilor naționale, cunoscut încă din procesul Memorandumului, **Aurel C. Domșa** - redactor al ziarului „Unirea” din Blaj, **Nicolae Ionaș** - profesor la Blaj și alții. În acel local nou modern pentru acele vremuri, s-au ținut ședințele de lucru ori festive ale multor cercuri învățătoresști din tractul Clujului, în cadrul cărora se țineau lecții model, referate tematice, adesea urmate de program artistic la care participa publicul sătesc și învățătorii din circa 20-30 de sate din împrejurimi.

Eveniment important în viața școlii și a comunei a fost vizita făcută în 15 mai 1902 de către **istoricul academician Augustin Bunea**, însoțit de dr. **Elie Dăianu, Ștefan Roșianu și Vasile Micușan**. Floreștenii le-au ieșit înainte cu 12 călăreți al căror vătaf a rostit oaspeților o frumoasă cuvântare. Călăreții erau însoțiți de elevii școlii și de **Emil Pop, directorul școlar local**. Inspectorul școlar arhidiecezan, **istoricul Augustin Bunea**, a asistat la examenul școlar la clasele I-II conduse de **domnișoara Leontina Lucaciu** și la clasele III, IV, V conduse de **Ioachim Pop**, examen dat în fața publicului. Copiii au dat răspunsuri foarte frumoase și au fost lăudați și premiați cu

cărți și bani. După examen s-a făcut petrecere cu joc.

În 24 noiembrie 1912 se ține **adunarea învățătorilor din Despărțământul Cluj, ramură a „Reuniunii învățătorilor greco-catolici români din arhidieceza Blajului”,** în prezența lui **Elie Dăianu** - inspector școlar districtual, **Ioan Isaicu** -director școlar local și a învățătorilor: **Andrei Pora** (tatăl academicianului Eugen Pora), **Ghizela Viltz din Cluj, Ioachim Pop** și **Măria Costea** din Feneșul Săsesc, **Nicolae Fătu-Suceag, Ioan Lucaci** și **Ștefan Pop din Feleac, Vasile Galoș din Aghireș, Octavian Pop din Gilău, Paul Sima, Titus Orosfaian din Dretea** și alții. Lecția deschisă a fost ținută de Ioachim Pop, iar dizertații tematice au susținut **Nicolae Fătu** despre *însemnătatea școlii* și **Andrei Pora** despre *învățământul continuativ*. Ion Isaicu a salutat oaspeții și le-a vorbit despre probleme ale vieții locale, invitându-i să asiste la programul de după-masă. Ioachim Pop a oferit masa în cinstea oaspeților. Apoi au urmat **conferințele scriitorului Alexandru Lupeanu-Melin** despre *Roma și Viața Domnului și-a lui Ioan Precup Relele beției*.

O luptă viguroasă în apărarea caracterului național al școlilor românești a desfășurat-o cărturarul patriot dr. Elie Dăianu și în calitate sa de inspector școlar districtual. Când potrivit politicii școlare a contelui Appony se urmărea desființarea școlilor confesionale române unite și ortodoxe, **Ion Isaicu** -directorul local, apelează la populație care hotărăște să nu mai ceară ajutor de la stat în interesul școlii și al învățătorului, ci să se dea contribuție de fiecare familie pentru plata învățătorilor, lucru ce s-a votat în adunarea populară din 7 noiembrie 1906 și în cea din 25 octombrie 1908. Cu acest prilej autoritățile de stat, pe motivul că 740 de nemaghiari din comună știu ungurește, vor să facă școală de stat cu limba de predare maghiară. Ion Isaicu în protestele sale oficiale a explicat că știutorii limbii maghiare nu sunt maghiari, ci români, iar copiii românilor, neștiind ungurește, nu pot să fie siliți să învețe în limba maghiară, când pot folosi tot așa de bine în acest scop limba lor maternă. Respinge amestecul autorităților de stat în problemele bisericii și școlii.

Prezent la multe adunări populare floreștene pe care le-a îndrumat cu sfatul său înțelept, cărturarul patriot dr. Elie Dăianu scrie în protocolul oficial al protopopiatului următoarele: „după ce că școala noastră din Feneșul Săsesc e cea mai bună școală din tottratul, nu numai la greco-catolici, ci preste tot; după ce învățătorii noștri de acolo sunt asemenea cei mai distinși (Ioachim Pop și Gizela Viltz, născută Turcu), dacă este și sunt exceptionați (lipsiți de salariu de la stat), aceasta este din motive politice. Tendința de a face în Feneș în locul școlilor confesionale (romano-catolică și greco-catolică) una singura de stat este evidentă. Față cu o pornire ca aceasta eu socotesc că trebuie să ne apărăm cu cea mai mare prudență și tactică. Se poate invoca în acest scop și faptul că s-a aplicat (numit) o învățătoare care și-a câștigat calificațiunea la Preparandia de Stat din Cluj și care

știe perfect ungurește (e vorba de **dș. Măria Costea**, numită aici în 1908), spre a se trece peste un conflict care, menționez deschis, nu este în folosul nostru".

Interesant este faptul că deși Măria Costea era învățătoare diplomată a Preparandiei de Stat din Cluj (originară din Rediu jud. Cluj), deși funcționase ca suplinitoare la Poșaga până la numirea ei aici, senatul scolastic din Florești îi respinge diploma cu clauză ministerială, cerând Consistorului Mitropolitan din Blaj să aprobe suspendarea învățătoarei la examen de limba română, ceea ce s-a și făcut în fața Comisiei Scolastice blăjene. Numai după aceea a fost confirmată pe post, cu condiția că va face și cor sătesc.

Născut în Cârța Oltului (Făgăraș), **preotul Ioan Isaicu** a fost un cărturar luminat, patriot, absolvent al școlilor medii și superioare din Blaj și apoi al Universității din Viena. În anii negri ai oprimării naționale el a știut, cu competență și tact să apere caracterul național al instituțiilor locale românești și prin ele să desfășoare o adevărată muncă pusă în slujba eliberării naționale. Încă student, activa în ogorul culturii naționale. Astfel, în 16 decembrie 1907, la serata „Reuniunii femeilor române din Blaj”, ține conferința **Ceva în atenția mamelor române**, în care cere o educație morală a tineretului și citează exemple din **învățăturile lui Neagoe Basarab către fiul său Teodosie**, din opera pedagogică a lui J.J. Rousseau, a lui J.H. Pestalozzi. Le îndeamnă să dezvolte la tineri dragostea pentru cartea românească: „Cetească (tinerii) zilnic, că avem atâtea mărgăritare prin revistele noastre chiar, pască-și ochii feciorelnicele pagini ale unui Sadoveanu (scriitorul era flăcău de 24 de ani), Agârbiceanu, Coșbuc, Goga și Iosif, pască-și cu atât mai vârtos cu cât scrisul lor sunt zbuciumările și alintările sufletului nostru, icoanele neamului nostru, frânturi din viața noastră,... căci un popor trăiește prin limba și datinile sale...".

Plecat în 1919 ca profesor la liceul „Gheorghe Lazăr” din Sibiu, a lăsat unanime regrete în sufletul poporenilor pe care i-a îndrumat cu drag. Multe sunt documentele păstrate în arhiva parohiei române din Florești care ne oglindesc viața și faptele lui patriotice pe meleagurile floreștene și cercetătorii viitori vor putea încheia valoroase lucrări pe baza lor.

După desăvârșirea unității de stat a României, școala confesională română din Florești s-a transformat, în 1924, în școală de stat muncind și în continuare la consolidarea unității naționale pe plan cultural.

O bogată activitate didactică și social-culturală a desfășurat în această perioadă învățătorul **Dumitru Tăuțan** și apoi colegii lui **Nicolae Olteanu**, **Eugenia Gherman**, **născută Pop**, **Ștefan Urcan** și alții, despre care vom aminti într-un alt capitol.

În perioada ocupației horthyste (1940-1944), activitatea didactică în limba română a fost inexistentă. Elevii români au studiat numai în limba maghiară, cu

excepția predării religiei, care se făcea în limba română de **preotul Iosif Gherman**. Absolvenții din acești ani își amintesc cu frică de învățătorii care pentru orice greșală îi băteau și îi batjocoreau spunând că această bătaie este „ciocoladă” pentru ei.

b) Dinamica populației școlare

Primele date referitoare la numărul elevilor le avem din 1854, când este atestată existența a „42 de învățăcei”.

În 1878, la școala română din Feneșul Săsesc erau 91 școlari, iar „docente” și cantor era Vasiliu Pop, pentru ca în 1880 acest număr să crească la 101.

Încă din 1852 sunt introduse Protocoalele școlare (catalogele) care țineau evidența școlarii și notarea lor la purtare și studiu. Din păcate, la școala noastră, din cauza războaielor și a altor evenimente, majoritatea cataloagelor s-au pierdut. În arhivele școlii noastre se păstrează unele matricole abia din 1890, și acestea rău deteriorate. Majoritatea documentelor școlare se află, însă, în Arhiva parohiei române din Florești.

În anii 1891/1892, în clasele I, II, III, IV, V, VI erau 120 de elevi la zi din care 74 băieți și 46 fete și 10 elevi de repetiție, din care 9 băieți și o fetiță, total 130, cu un singur învățător și o singură sală de clasă.

În 1895/1896 sunt: clasa I 28 elevi, clasa II 29 elevi, clasa III 28 elevi, clasa IV 12 elevi, clasa V 11 elevi, clasa VI 4 elevi, total 114, iar de repetiție erau 15, în total 129 de elevi, cu un singur învățător și o singură sală de clasă.

În 1905/1906 erau înregistrați în clasa I 32 elevi, clasa II 29 elevi, clasa III 32, clasa IV 32, clasa V 32, clasa VI 36, cu 2 învățători și două săli de clasă.

Statistica oficială din 1907/1908 consemnează situația Școlii populare greco-catolice din Feneșul Săsesc astfel: două săli de clasă, două cadre didactice (Ioachim Pop și Măria Costea), 168 de elevi, din care 75 băieți și 93 fete, toți greco-catolici (citește români). Limba de predare, româna. Pe clase de zi existau: clasa I-a 56 elevi, clasa II-a 46, clasa a III-a 36, clasa a IV-a 18, clasa a V-a 12, clasa a VI-a 6, total 168. De repetiție: 37 băieți, 36 de fete, total 73.

În 1924/1925 situația se prezintă astfel: clasele I-IV, 191 elevi, cu trei săli de clasă și 4 învățători.

În 1932/1933 sunt în clasa I 79 elevi, clasa II-a 50, clasa III-a 56, clasa IV-a 39, clasa V-a 46, clasa VI-a 31, clasa VII-a 4, în total 305 elevi. Acești copii învățau în două săli de clasă și patru cadre didactice, director fiind învățătorul Dumitru Tăuțan. Din 305 elevi au promovat 179, au rămas repetenți 50 și neclasificați 76.

În anul școlar 1940/1941, la 15 aprilie 1940, când se întocmise bugetul pentru acest an școlar, se înregistrează următoarea situație:

- Cursul primar inferior ci. I - 64 elevi, ci. II - 63, ci. III - 70, ci. IV - 60, total 257.

- Cursul primar superior ci. V - 50 elevi, ci. VI-58 elevi și ci. VII - 33 elevi, total 141. Total general elevi 398. Există și cursul de adulți analfabeți, clasele I și II, fără însă a se preciza numărul lor. Erau 6 învățători, având ca director pe **Nicolae Olteanu**.

Cifrele ne arată o creștere ascendentă a numărului de elevi în toate clasele și în același timp și mărirea numărului de învățători de la 1 în 1906 la 2 între anii 1902-1921 și apoi la 4 între 1921-1936 și de la această dată numărul lor s-a ridicat la 6. Este o lentă, dar sigură dezvoltare progresivă a populației școlare și a numărului cadrelor didactice, care, totuși, sunt insuficiente pentru a face un învățământ temeinic, modern, de înaltă eficiență instructivă și educativă.

Dacă în 1900 reveneau 120 de elevi pentru un învățător, în 1940 revin circa 65 de elevi, deci, o cifră mare și la această dată, peste puterile unui cadru didactic, oricât de pregătit ar fi.

Dacă în privința numărului mare de elevi reveniți unui cadru didactic constatăm sarcini mari și aproape de nerealizat pe linie instructiv-educativă, nu ne miră de aceea nici numărul mare de repetenți și neclasificați anual, urmare firească a acestei supraaglomerări a cadrului didactic. De aici putem să ne dăm seama și de rezultatele derizorii ale procesului instructiv-educativ, de nivelul destul de scăzut și de limitata lui eficiență în viața cotidiană.

c) Baza materială a școlii până în anul 1945

Despre primul local de școală nu avem știri. E foarte probabil că a fost o casă țărănească, având o singură încăpere, ori poate una din încăperile casei parohiale, cum ne indică izvoarele vremii. Această școală probabil s-a aflat în „Oșteze” pe locul vechiului cimitir românesc.

Abia în 7 mai 1851 preotul Nicolae Pop, ca director școlar local, cumpără locul de școală de la israelitul Simon Mihaly, cu 80 de florini valută austriacă. Contractul original în limba maghiară este semnat de Stemmer Janoš - notar local și contrasemnat de Ilie Oltean prim-corator, Precup Seliceanu, Petru Pop, Gheorghe Vancea, Ioan Rotar, Gheorghe Pop, Vasile Oltean, curatori. Se zidește apoi noua clădire școlară, care se inaugurează în 1852 și se sfințește în 1854. În afara banilor dați de populația locală, o contribuție importantă bănească a dat-o și Consistorul arhiepiscopiei Blajului. Ani de-a rândul găsim însemnările făcute cu prilejul aducerii banilor de la Blaj pentru zidirea și apoi întreținerea școlii și a învățătorului. Astfel, în anul 1851 găsim: "S-au adus bani de la Blaj și s-au dat

pentru locul de școală". Apoi în anii 1852, 1853, 1854 se arată că banii aduși de la Blaj s-au cheltuit pentru zidirea școlii.

În dreptul anului 1855 găsim însemnarea: „Banii bisericii aduși din Blaj s-au cheltuit pre școală sub **curatorul primar Oltean Ilie**". În anii următori, 1859-1860 găsim însemnări cu același conținut, cu adaosul: „Și era curator primar **Zaharia Sigartău**, care a cheltuit banii aduși din Blaj pentru domnul învățător, școală și varul școlii...".

Clădirea inaugurată în 1854 era din piatră și consta dintr-o sală mare de învățământ, o sală-locuință a învățătorului și o cancelarie. Era așezată în strada actuală Avram Iancu, unde astăzi există localul zidit în 1902. Așezarea ei era cu spatele spre apus (strada Școlii), cu fața spre răsărit (biserica) și pe locul ei s-a ridicat între anii 1900-1902 localul existent și astăzi. Localul de școală terminat în 1902 a fost construit pe baza „Contractului cu privire la edificarea școalei greco-catolice din Feneșul Săsesc din anul 1902", încheiat între arhitectul Iosif Mihaly pe de o parte și Emiliu Pop, preot - director școlar, Vasilie Căian primar comunal, Petru Tăușan, Mitru Blag, membrii ai senatului școlar, și aprobat cu adresa nr. 2003/1902 de Consistorul Mitropoliei din Blaj, sub președinția Mitropolitului Doctor Victor Mihaly de Apșa. Banii au fost strânși prin repartiție pe populație. Sub sala de învățământ a clădirii din 1852 se află o pivniță ce se păstrează și astăzi sub clădirea din 1902.

După „Rațiunile școlii greco-catolice din Feneșul Săsesc", întocmite în 28 februarie 1877, se constata următorul inventar al școlii: „Școala e de piatră, cu trei despărțăminte, are celariu (cămară), pivniță, ocol de gimnastică, grădină școlară și puțină grădină de altoit. Are o tablă neagră, o sobă de tuci neagră, 20 tabele cu litere romane, două rânduri de tabel de animale, instrumente de calculare, globuri, table picturale, 16 scaune lungi pentru prunci, două scaune pentru învățători, catedra și masa. Cărți: o fizică, o istorie, gramatică, două geografii, trei cărți de economie legendare, 30 tabele de piatră, una flamură națională." Semnează Nicolae Pop, paroh și directorul școlar, și Vasile Pop, docente comunal.

Conform protocolului din 18 mai 1909, grădina docentală, în suprafață de 231 orgii pătrați, era în „Osteze", unde era și vechiul cimitir.

Școala era abonată în 1873 la jurnalele „Economul" din Blaj și „Familia" din Oradea prin docențele comunale, Vasile Pop. De asemenea, găsim abonată școala și la „Magazin pedagogic" redactat de B. Petri, Năsăud, la „Foaia Scolastică", în 1887, și apoi la „Unirea" de la Blaj și „Răvașul" de la Cluj.

Cam același inventar din 1877 se găsește și între anii 1900-1918, cu unele adaosuri de hărți, manuale în limba maghiară, mașină de calculat, tabele parietale și tabele istorice.

Întregul buget școlar era întocmit de curatoratul bisericii locale, format din 5-7

bărbați destoinici și cinstiți, care împreună cu preotul și învățătorul local formau senatul scolastic ce conducea întreaga activitate didactică, economică și social-culturală a școlii.

Circulara 1858/1890, dată de mitropolitul Ioan Vancea de Buteașa din Blaj publica concursul pentru ocuparea postului vacant de învățător la școala din Feneșul Săsesc, arătând ce venituri i se asigură solicitantului:

- locuință cu două săli și pivniță sub școală;
- folosirea grădinii școlare de 200 m.p;
- 100 florini valută austriacă de la popor în trei rate: septembrie, februarie, aprilie în fiecare an;
- din regalul crâșmei 100 de florini v.a., după obligațiunile de stat care le va primi școala cu ocazia răscumpărării regalelor;
- din fundația „Căianiana”, la 15 iulie, 9 florini și 28 de creițari v.a.
- de la 81 de familii câte o zi de lucru cu obligația de cantor-învățător, convertibile în bani;
- de la 81 de familii câte o mierță de cucuruz a 16 cupe (14 kg);
- terțialitatea (1/3) veniturilor școlare, bisericesti care erau greu de calculat;
- din pădurea comunală două delnițe de lemne tăiate și aduse pentru încălzitul școlii și al învățătorului."

Era un venit frumos. Puține erau școlile românești unite din întreaga arhidieceză a Blajului care dispuneau de un venit așa de frumos. La acestea trebuiesc adăugate și 5 iugăre teren arabil donat de protopopul Nicolae Pop, paroh și director școlar local, în 1869, în folosul învățătorului.

Când în 1902 s-a creat al doilea post de învățător, prin împărțire s-a mai redus venitul, însă în scurtă vreme, potrivit dispozițiilor statului și ale forurilor bisericesti scolastice române, acesta a crescut de la 400 coroane la 1820 coroane în 1906 pentru învățătorul primar Ioachim Pop și de la 500 coroane la 1420 coroane pentru Măria Costea învățătoare.

Din fundația „Căian”, în 1906 învățătorii primeau 32 de coroane.

Salariile învățătorilor se suportau de către comunitatea bisericească, prin repartiție anuală pe fiecare familie. Astfel, în 1894, **învățătorul Atanasie Gărduș** (nepotul său este actualul prefect al județului Cluj - dl **Bogdan Cerghizan**) primește 227 florini „aruncați și adunați din sat” pe cei 257 capi de familie, 81 florini din regale, 9 florini și 68 creițari din fundația „Căianiana”, mierțele prefăcute în bani 58 florini și 45 creițari, zilele de lucru de 33 florini și 40 creițari, deci în total 301 florini și 53 creițari, la care se adăugau și cele două delnițe de pădure (=20 florini) și o treime veniturile după patrafir, care exact nu se puteau calcula. Chitanța de primire a acestui salariu este semnată de Dionisie Pop, paroh și director școlar, și Petru Vancea, curator primar.

În școală mai exista și o bibliotecă școlară, întrucât în 1908 Ion Isaicu cere cărți de la Protopopiatul Cluj, ca donație pentru bibliotecă școlară din Florești.

Bugetul școlar din 1906 se prezenta astfel:

a. Venituri

I. Fundația „Căian” 32,3 coroane

II. Interese rentă 148 coroane

III. Arende 41 coroane,

IV. Din didactru (taxa școlară pentru fiecare copil) una coroană de copil= 130 de coroane

V. Din disc 140 de coroane

Total 491 coroane, 32 fileri.

b. Spese (cheltuieli)

I. Salar învățător Ioachim Pop 400 coroane

II. Salar înv. sec. (Măria Costea) Gizela Viltz 500 coroane

III. Echivalent 14 coroane

IV. Fond pendic înv. 48 de coroane

V. Asigurare 26 coroane

VI. Fond deficienți 7 coroane

VII. Fond exactoratului 7 coroane

VIII. Cancelaria protopopească 2 coroane

IX. Fondul înv. tractului 2 coroane

X. Circulare mitropolitane 3,10 coroane

XI. Repararea acoperișului bisericii 60 coroane

XII. Spese neprevăzute 60 de coroane

Total: 1129 de coroane, 10 fileri. Diferența de 637 coroane plus 78 fileri între cheltuieli și venituri se va încasa de pe popor prin repartiție de 2 coroane, 40 fileri de familie și 1 coroană de elev. Tot poporul prezent a votat bugetul pentru a susține, fără ajutor de stat, salarizarea învățătorilor.

În 1906, sub președinția lui **Elie Dăianu**, adunarea populară mărește prin vot salariul învățătorilor prin mărirea didactrului de la 60 de fileri la 1 coroană pentru fiecare copil obligat a frecventa școala și prin o nouă repartiție pe popor de 3 coroane pentru copiii din clasa I-a și 2 coroane pentru copiii de clasa a II-a.

Un alt venit al școlii I-a constituit mult timp „Regalele”, care erau venituri provenite de la trei cârciumi din Feneșul Săsesc pe perioada dintre sărbătoarea Sf. Mihai (8 noiembrie) până la Bobotează (6 ianuarie), venit ce se împărțea în mod egal între senatele școlare române și maghiare. Astfel, în 1869, T. Cipariu, vicar capitular,

aproba împărțirea dreptului de cârciumărit pe trei luni între cele două școli din Florești: română și maghiară. În 15 octombrie 1873, judele comunal Nicolae Blagu încasează regalele din licitarea crâșmei luată de la proprietarul Szabo Iosif cu 200 de florini, și le împarte în două: 100 florini școlii române și 100 florini școlii maghiare. În 1894 venitul încasat din „Regale” se ridică la 1800 de florini.

Menționăm apoi că pentru a scuti populația de cheltuieli s-a hotărât ca zilnic să facă curățenia școlii 4 elevi pe rând, iar tăiatul și căratul lemnului să-l facă părinții copiilor, tot pe rând.

Menționăm apoi că tot din veniturile încasate de la popor de către senatul scolastic se dădeau unele sume învățătorului ca să cumpere cărți copiilor săraci. Astfel, în 15 martie 1871, Vasile Pop, docente comunal, primește 4 florini de la curatorul primar, Costin Căian, pentru cărți la copiii săraci, pentru hârtie, „negreală” și cretă.

După 1918, școala a trecut în mâinile statului și, deci, și întreținerea ei și a cadrelor didactice. În această perioadă ea dispunea de un număr de terenuri arabile ca „iclejie”, provenit din reforma agrară din 1921: 4,50 iugăre cadastrale la „Răzoare”, 3,50 iugăre cadastrale fânațe tot aici, 8 iugăre cadastrale fânațe în „Urusag”, 2 iugăre cadastrale fânațe în „Bărc”.

Bugetul școlii întocmit în 15 aprilie 1940 se prezenta astfel:

a. Venituri provenite din impozit pe comună: 40.000 lei, arendă: 5.600 lei, subvenții de la stat: 1.200 lei, amenzi, taxe școlare, rămășițe etc, total 53.000 lei.

b. Cheltuieli: pentru reparații și curățenia școlii: 5.000 lei, încălzit și iluminat (cu petrol): 16.000 lei, fond director: 4.000 lei, material didactic: 10.000 lei, alte cheltuieli etc, total 53.000 lei.

Astfel se prezenta baza materială în diferitele etape de dezvoltare a școlii până la 6 martie 1945.

Bugetul școlii din anul 2000 - este asigurat de Primăria comunei Florești pentru plata cheltuielilor întreținerii acestei instituții repartizate astfel:

	Scoală	Grădiniță	Total
1. Cheltuieli curente-total	66.723.424	15.509.052	82.232.476

din care: telefon apă	6.079.785	2.071.390	
energie electrică încălzit	7.499.219	2.897.697	
	7.549.991	10.539.965	
	45.594.429		
2. Cheltuieli de reparații curente	261.129.77	2.653.180	250.523.000
Materiale consumabile și Furnituri	8 5.340.972	900.000	
de birou	4.000.000		
3. Alte materiale și prestări servicii	12.000.000	4.559.607	
Total general	349.194.174	23.631.306	372.825.480

Burse clasa VI-VII 14.538.503 lei

d) Conținutul învățământului

O studiere minuțioasă a programelor și legilor școlare, a manualelor și documentelor școlare, a publicațiilor și presei școlare ne ușurează cunoașterea conținutului și metodelor de învățământ, a însuși procesului de învățământ.

S-a arătat în lucrarea noastră că începuturile școlii sistematice românești din Florești le-a pus Gheorghe Șincai. Caracterul ei era de școală trivială, studiindu-se: catehismul, cetirea, scrierea, aritmetica, datorințele supușilor față de monarh, cânt bisericesc, iar mai târziu s-au adăugat și alte obiecte prevăzute de politica *școlară* din diferitele perioade *istorice* ale statului. Manualele lui Șincai, care au circulat multă vreme în școli, au și câte ceva din crezul național al Școlii Ardelene: originea latină a poporului și limbii române, continuitatea lui pe teritoriul Daciei, superioritatea lui numerică, drepturile lui politice.

În 1823 apărut o nouă **Bucoavnă** la Blaj care a circulat și aici, ca și alte manuale după care au învățat copiii floreștenilor.

Între anii 1848-1867, școlile românești din Transilvania au cunoscut o oarecare dezvoltare pe planuri multiple: material, organizare, procesul de învățământ, metode.

În această perioadă se constată că atât obiectele de învățământ trebuie mult îmbogățite și îmbunătățite, cât și metodele înlocuite ori perfecționate. Astfel, în 1867 se mai învăța **Bucoavna** prin memorizarea mecanică a conținutului ei, **Istoria biblică** cu întrebări și răspunsuri cu ajutorul metodei catihetice, **Datorințele supușilor** către monarhul lor, **Gramatica**, la care copiii învățau definițiile pe de rost, fără a le înțelege și le reproduceau în fața învățătorilor cu frică, cu sudori pe față, dar nu le știau aplica atunci când erau puși să analizeze pe text și aceasta fiindcă învățătorul le-a citit pur și simplu din carte. Mai mult, erau școli în care nu se preda încă limba română. Unii dascăli predau citirea după **Abecedarul** diecezan vechi, iar alții după cel mai nou al lui Z. Boiu, fără a ști să învețe pe copii

o citire corectă, conștientă, expresivă. De aceea mulți nu înțelegeau ce citesc și ca urmare, nu le deștepta mintea, nu le încălzea inima, iar la ieșirea din școală uitau tot ce au învățat și nu mai puneau mâna pe carte. Scrierea nu se făcea la acea dată în toate școlile. **Aritmetica**, „Computul” încă se făcea mecanic, limitat la adunări și scăderi, căci învățătorii nu știau folosi manualul și nici a preda. Puțina istorie și geografie ce se făcea în unele școli era tot mecanic predată și ca atare puțin înțeleasă de copii. Cântările erau „zbierate”. Copii mai mult se dresau decât se educău. De aceea, la venirea lui la conducerea arhidiecezei, mitropolitul Vancea s-a preocupat de modernizarea învățământului, atât de asigurarea bazei materiale (școli moderne, material didactic, salarii mai mari la învățători), cât și de perfecționarea metodelor, a conținutului, a pregătirii temeinice a cadrelor didactice, etc, lucru arătat în parte în paginile lucrării noastre. Sub îndrumarea lui se tipăresc cărți noi de școală: **Istoria biblică**, **Istoria Ardealului**, de Ion Micu Moldovan, **Geografia Ardealului**, de același, **Fizica populară**, de Alexandru Micu, **Aritmetica populară**, de prof. Ion Stoian, **Abecedarul**, de prof. dr. Ioan Bob, toate în tipografia Seminarului Blaj, cărți cu profund conținut patriotic.

Prin circulara 498/1869 se stabilește ca un învățător să aibă pentru instruit cel mult 80 de copii și o nouă programă școlară pentru școlile sătești cu obiectele: religia, citirea și scrierea, calculul mintal și cifre, măsurile patriei, gramatică, elemente de fizică, istorie naturală, geografia și istoria patriei, instrucție practică din economia rurală, drepturile civile, cânt, gimnastică, cu exerciții militare. Se stabilește, de asemenea, durata anului școlar la 9 luni pentru orașe și 8 luni la sate. Împarte anul școlar în 2 semestre, stabilind examene de iarnă și la finele anului de vară. Orarul săptămânal cuprinde ca zi de școală toate zilele afară de joia care era liberă. Copiii între 6-12 ani erau obligați să urmeze **cursurile de zi**, șase ani de zile (șase clase), iar cei care nu le frecventează sunt pasibili de pedeapsă din partea judeului comunal și obligați a veni la școală. Copiii între 12-15 ani sunt obligați să urmeze **cursurile de repetiție** care se țineau joia și duminica după-masa, constând într-o reluare mai amplă a principalelor noțiuni de literatură, istorie, aritmetică etc. Se introduce în școli metoda intuitiv-inductivă, adică plecând de la fapte și ajungând la reguli. Oprește, sub pedepse grave, pe preoți și învățători să întrețină sau să frecventeze cârciumile, ori să umble beți, fiindcă astfel corup poporul. Se instituie examene de calificare pentru învățători la Blaj și cursuri de perfecționare de 6 săptămâni vara, cu lecții de limba română, aritmetică, industrie casnică, pomărit, predate de profesori cu experiență de la preparandiile din Năsăud, Blaj, Gherla, Deva. întărește poziția docenților calificați care nu pot fi înlăturați de popor. Găsim apoi o îmbunătățire și o modernizare și în probleme de conținut ale învățământului care este oglindită și în manualele care s-au tipărit din inițiativa și cu aprobarea aceluiași mitropolit în 1889:

- **Istoria Biblică**, de Gavril Pop, cls. III, Blaj, 1884
- **Catehism pentru școlile populare**, Blaj, 1887
- **Abecedarul pentru școlile populare**, de Solomon Munteanu, ediția IX, Blaj, 1891
- **Carte de cetire, pentru școlile populare**, de Ștefan Pop, ediția a IV-a, Blaj, 1889
- **Exerciții practice pentru învățarea limbii maghiare**, de Negruțiu-Ungureanu, ediția a III-a, Blaj, 1887
- **Istoria Ungariei pentru școlile populare**, ediția a II-a, Blaj, 1885
- **Elemente de constituție a patriei**, ediția a III-a, Blaj, 1881
- **Geografia pentru școlile populare**, cursul I, ediția a III-a, Blaj, 1887
- **Istoria naturală pentru școlile populare**, de Alexandru Uilăcan, Blaj, 1885
- **Fizica pentru școlile populare**, de Ilie Chirilă, ediția III, Blaj, 1883
- **Computu mentale pentru școlile populare**, p. III, Munteanu-Solomon, Blaj, 1878
- **Mapa Austro-Ungariei**, de P. Gbnczy
- **Mapa Ungariei**, de Hatask Igazoz
- **Aritmetica pentru școlile populare**, de I.S.Stoian, Blaj 1864
- **Charta** respectivului comitat
- **Mapa parietala a Ungariei**, de Berghaus Gbnczy
- **Mapa Europei**, Berghaus Gbnczy
- **Mapa semigloburilor**, pe pânză

- Alte rechizite de învățământ: tabele parietale pentru citit de Gonczy-Roșiescu, 24 coaie mari; atlas pentru istoria naturală; mașina de calculat; globul terestru; **îndreptariu pentru aritmetică**. Blaj, 1889; **îndreptariu pentru Geometrie**, Blaj, 1889. „Altele nu-i iertat a folosi, ori a cânta”, suna circulara școlară respectivă.

Până la această dată au circulat o serie de manuale didactice, unele amintite în paginile precedente, cu un bogat conținut național patriotic, care însă au fost interzise. Pentru a vedea mai bine conținutul lor, deci și a învățământului pentru perioada cât au circulat acestea în școli, reproducem motivele interzicerii lor:

„Se interzice «Europa - Viena», hartă dată în românește de I.M. Moldovan, fiindcă folosește nume românești, iar pe globul pământesc România se întinde pe o parte însemnată a monarhiei, pe când Ungaria nici nu se amintește”

„**Elemente de istoria Transilvaniei pentru învățătorii școlilor populare**, de Ion V. Rusu, Sibiu, 1875”

„**Istoria patriei pentru școlile populare române din Ardeal**, de I.M. Moldovan, fiindcă specialiștii au găsit că autorul, contrar Constituției Ungariei, demonstrează geografic și istoric și numește „Dacia” tot pământul din Ardeal, Moldova, Țara Românească, Timișana, Crișana, Maramureș, Bucovina, ca

formând un singur imperiu, Dacia. Apoi a exclus istoria altor locuitori înafară de cei din Ardeal și aici s-a ocupat numai de români".

Abecedarul lui Basili Petri, fiindcă spune: „Patria Română cuprinde toate acele țări unde locuiește și trăiește națiunea română".

Este interzis, de asemenea, **Lepturariul românesc**, de Arune Pumnu, tomul I-IV, Viena 1862-1865, căci „schimonosește faptele istoriei, este ostil patriei și statului, nutrește ură de rasă".

Acuzele, evident, sunt nedrepte, contrar adevărului istoric, dar până la interzicerea lor, aceste manuale au făcut mari servicii școlii românești din acea vreme.

Circulara 641/1877 ne arată că învățătorii care au folosit **Istoria patriei** de I.M. Moldovan au fost puși sub urmărire.

Din toate acestea rezultă că intelectualii români patrioți, majoritatea dascăli și preoți, au făcut o temeinică educație patriotică tineretului în ciuda tuturor opreliștilor autorităților de stat. În afară de aceste obiecte de studiu aici apar facultativ: „industria casnică și gospodăria", în cadrul căroră fetele și băieții făceau coșarci de nuiete, pălării de paie, croșetau, făceau cusături etc. Astfel, Irina Olteanu a primit în 1869 zece florini, fiindcă a învățat fetele la cusut din partea lui Zaharia Sigartău, curatorul primar. Sigur că politica de știrbire a caracterului național al învățământului românesc se promova treptat, însă lupta dascălilor români nu a cedat nici în fața acestor măsuri.

În anul 1890/1891 se studiau următoarele obiecte: clasa I: religia, limba maternă, aritmetică, geografie, istorie universală, cânt; clasa a II-a, aceleași ca la clasa I, în plus geografia patriei; clasa a III-a, idem, în plus fizica; clasa a IV-a, idem, la care se adăugau chimia și limba maghiară, separat.

Aprecierea se făcea: la purtare - exemplară, lăudabilă, bună, suficient, insuficient. Diligența (silința la învățătură) se nota cu foarte mare, mare, suficientă, nesuficientă. Progresul în studiu era apreciat cu: eminente, lăudabile, bun, suficient, nesuficient. În cataloage la această dată, copiii se înscriau cu numele de botez, numele de familie și porecla: Vasiliu Ilea-Tiligrad, Ioan Olteanu-Praizu, Georgiu Popu-Bercuțe, Georgiu Lungu-Crețu, Ioan Rusu-Pitol, Ioan Mocanu-Moga, Mitru Popu-Monu, Nicolae Topan-Ciucalău, Ion Galu-Paicos, Ion Fluieraș-Șoșoi, Lungu Vasile-Țigli etc. Absențările de la școală se motivau: *excusat* (motivată), *morbos*, *miseru*, *departe*. Dispensa pentru nefrecventarea școlii se obține de la director pe aceleași motive, la care noi întâlnim: „servitor în Cluj, umblă la școala maghiară etc". Din 1908 cataloagele apar scrise în ungurește așa: **Pop Laszlo** (Vasiliu).

Copiii studiau între 1907-1918 mai multe obiecte ca și în trecut și câteva numai în limba maghiară. Limba maghiară era studiată astfel: citire, vorbire și

intuire, maghiară, gramatică, stilistică și compunere; limba română, la fel, apoi religie, aritmetică și geometrie (cele patru operații cu numere de la 1 la 1.000, fracțiile ordinare, măsurile, regula de trei simplă, geometrie plană și în spațiu), geografia și istoria, cântul, lucrul manual și gimnastica inclusiv cu *exerciții* militap. Existau clasele I - VI și copiii de repetiție.

În anul școlar 1921/1922 sunt înregistrate următoarele obiecte de învățământ, conform cataloagelor: I. Purtarea morală, Diligenta, Religia; II. Limba română cu exerciții intuitive, Citirea, Scrierea și exerciții gramaticale, exerciții de memorizare și libera răspundere; III. Aritmetica și Geometria; IV. Celelalte studii: Istoria, Geografia, Instrucția civică, Istoria naturală, Fizica, Chimia; V. Dexteritățile: caligrafia, desenul, cântul, exerciții corporale, lucrări practice agricole, lucru manual.

Se dădeau note trimestrial „la Crăciun”, „la Paști” și la finele anului școlar cu: foarte bine, bine, îndestulător.

Numărul mediu de elevi în cele șapte clase era 250 anual.

Metodele și conținutul învățământului s-au îmbunătățit simțitor față de perioada dinaintea primului război mondial. Treptat, „cursul complementar” (clasa V-VII) a început să aibă un caracter obligatoriu la toate școlile mai mari, iar obiectele de învățământ studiate și-au lărgit considerabil cercul problemelor, adăugându-se și obiecte noi. S-a făcut și un studiu „psihofizic” al dezvoltării copiilor și pe baza lui s-au făcut și unele aprecieri necesare de restructurare și îmbunătățire a conținutului programelor respective. Învățământul a făcut progrese simțitoare pe plan multilateral.

În jurul anului 1938, programa claselor V-VIII cuprindea ca obiecte de studiu: limba română (gramatica și lectura literară), istorie, științe naturale, anatomie și igienă, geografie, aritmetică, datoriile omului și ale cetățeanului, caligrafie, desen, gimnastică, cânt, lucru manual. Aceleași obiecte se studiau și la clasa a IV-a, dar mai reduse ca și conținut. Sunt pași serioși în îmbunătățirea conținutului programelor de învățământ.

Cu privire la examenele de sfârșit de an și la premieri, până la 1918, ba și după această dată, acestea au constituit un minunat prilej de sărbătoare pentru tot satul și o ocazie de a face educație poporului, în sensul aprecierii rostului culturii în propășirea noastră națională.

Încă în 1863/1864 s-au dat cărți ca premii la copii la finele anului școlar, iar prin circulara 55/1887 a protopopiatului Cluj se trasează sarcina ca la examenul de vară din 15 mai în Feneșul Săsesc „să se dea copiilor cărți de premii pentru lățirea gustului de cetit în popor”.

Examenul de sfârșit de an școlar (de vară) se desfășura după un anumit tipic tradițional: copiii de școală, în haine de sărbătoare, precum și cei de repetiție,

așteptau în ordine, împreună cu învățătorul, pe inspectorul districtual sau pe delegatul acestuia, comisarul protopopesc, care, însoțit de directorul școlar, intelectualii sătești și fruntașii poporului din localitate, intrau în sala de clasă împodobită sărbătorește. Comisarul protopopesc prezida ședința și da învățătorului sarcina de a examina elevii din toate obiectele propuse în clasele respective prin întrebări, exerciții pe tablă și mintale, vizând întreaga materie parcursă în decursul întregului an școlar. Aprecia cu note răspunsurile date și le includea pe loc în procesul verbal. Se făcea apoi o apreciere generală pe obiecte și clase despre nivelul de pregătire al școlarii și referitor la felul de a lucra al învățătorului respectiv. Toate acestea se includeau în același proces-verbal. Urma apoi o cuvântare a delegatului protopopesc despre constatările și despre rostul învățării. Se trecea apoi la premiarea cu cărți, bani, obiecte a elevilor merituosi, iar după aceea se desfășura programul artistic susținut de elevi. Uneori acest program se făcea îmbinat cu examinarea copiilor din diferite obiecte. Reîntors la reședință, comisarul protopopesc raporta în scris și anexa copia procesului verbal referitoare la modul cum a decurs examenul, lată un exemplu: „Prea Onoratului Oficiu Protopopesc - Cluj. Conform ordinațiunii prea On. Of. Prot. nr. 431/1887, în 13 mai s-a ținut examenul cel mare la școala confesională din Tăuți. Prezenți au fost dintre îndatorații a frecvența **școala de toate zilele** copii 8, fete 22; **de repetiție**, copii 3, fete 2. Programul din obiectele a fost și anume: religie: bun; din cetit: bun; din

aritmetica mintală și tablă și din Constituția patriei: îndestulătoriu. Subsemnatul îmi permit a susșterne clasificațiunile, iar sub ele scrisorile de examen de la amintita școală. Al prea On. Of. Protopopesc Feneșul Săsesc, 16 mai 1887, supus serv. **Iuliu Vlăsa, capelan.**”

Redăm și o „**Programă a examenului de vară**”, ținut la 16 iunie 1907 cu elevii ci. III, IV, V și VI la **Școala elementară greco-catolică română din Gilău**, identică cu cea din Florești.

Prezenți clasa III-VI, 14 feciori și 22 fete, sub conducerea **învățătorului Nicolae Maier.**

1. Rugăciune.
2. Alocuțiune rostită de eleva Măria Mureșan
3. **Religiunea**
4. Cântarea poeziei „Haideti cu toti la câmp, afară!”
5. Declamarea poeziilor: „Isus și învățătura” și „Șaua Țiganului”
6. **Limba română și limba maghiară**
7. Cântarea poeziei „Hai veniți frați și surori!”
8. Declamarea poeziei „Roszak, Bujdosó dala” și „Moș Martin”
9. **Computul**

10. Să mergem, frați la școală - poezie cântată de elevi.
11. Declamarea *poeziilor*. „Bețivul”, „Iarna pe uliță”, „Țiganul și sfinții”
12. **Geografia și istoria**
13. Latina gintă, cor
14. Declamarea poeziilor „Ariciul și sobolul” și „Dușmancele”
15. **Fizica, Constituția patriei și Istoria Naturală**
16. „Mult e dulce și frumoasă” - cor
17. Dialog despre buna înțelegere
18. Declamarea poeziilor: „Neamul românesc” și „Zi-i că-i fript”
19. Alocotia rostită de elevul George Maier

La clasele I, II din aceeași școală s-a desfășurat în aceeași zi și în același loc, anticipat, sub conducerea **învățătoarei Eugenia Botei**, un program asemănător, copiii fiind examinați practic și din citire în limba maternă și în limba maghiară. Adeseori, după acest program, părinții organizau în cinstea oaspeților o petrecere cu horă care ținea până noaptea târziu.

e) Probleme de organizare și îndrumare a școlilor

În paginile lucrării s-au amintit legile școlare care au constituit cadrul legal al activității școlii, și prin lupta intelectualilor patrioți, aceste școli au rămas sub conducerea celor două biserici naționale. În fruntea tuturor școlilor se afla inspectorul școlar arhidiecezan, delegatul mitropolitului, care coordona întreaga activitate a învățământului de toate gradele din vasta arhidieceză (peste 1200 comune și sate), în conformitate cu problemele vitale ale dezvoltării și emancipării sociale și politice a poporului român și cu respectarea prevederilor legilor școlare ale statului ungar, care de multe ori îngrădeau afirmarea intereselor naționale românești, ba uneori căutau să împiedice manifestarea în orice formă. Marele merit al celor două biserici românești transilvănene, unită și ortodoxă, consta tocmai în faptul că au știut să folosească școala ca unul din principalele căi ale luptei eliberării sociale și naționale și de pe băncile ei au format secole de-a rândul cadrele politice, culturale și militare necesare luptei poporului român, în ciuda tuturor opreliștilor exercitate de autoritățile civile.

Împărțită în protopopiate, arhidieceză blăjeană și-a exercitat controlul și îndrumarea prin protopopii tractuali care erau și inspectori districtuali școlari cu sarcini concrete pentru toate școlile din subordine. Urmau apoi preoții locali ca directori ai școlilor și președinți ai senatelor scolastice. Învățătorii erau membri de drept ai senatului școlastic, secretari ai acestui for local și însărcinați cu activitatea concretă pedagogică în școala respectivă.

Încă din 1867, din inițiativa **protopopului Ioan Pamfilie al Clujului** și a

învățătorului Iacob Mureșande la unica școală românească de atunci din Cluj, „Școala Bob”, se țineau conferințele învățătoresți, cu teme și lecții menite să ușureze perfecționarea continuă a învățământului. Astfel, în ședința conferinței docentale din tractul Clujului, ținută în 3 noiembrie 1886 s-a hotărât de către învățătorii din cele 26 comune și sate ca fiecare să împartă pruncii în șase despărțăminte (clase), repartizând obiectele de învățământ și materia, potrivit programei date de consistoriul mitropolitan. De asemenea, fiecare învățător să predea și industria casnică, producând obiecte pentru expoziția de la examenul de vară: coșarci de nuiete, covoare, broderii.

Raportul docentului cu directorul local este astfel precizat: „parohul locului este și directorul școlii și lui i se subordonează docențele, dar nu-i la discreția parohului și la abuzurile lui, că și acesta-i mărginit de legi, iar docențele are inițiativa în orice probleme privind bunul mers al școlii... Docențele neîndreptățit are dreptul să ceară satisfacție de la superiorii lui bisericești și de la inspectorul civil suprem”.

În afara acestor foruri școlare confesionale, existau, conform legii școlare din 1868, inspectoratele școlare regnicolae (pe provincii, comitatense, cărora li se subordonau scaunele școlare comunale, formate din delegații senatelor școlare confesionale sau a unor școli locale civile sub președinția judeului, cu sarcina de a supraveghea și îndruma aplicarea legilor statului în probleme de învățământ pe plan local, județean, regional, de a informa și lua măsuri la nivelul respectiv în probleme curente. Potrivit acestei legi cu conținut democratic, instrucția cade în sarcina statului, a bisericii și a familiei în mod egal, dar diferențiat ca posibilități și sarcini. Păcat că această lege a viețuit puțin timp, căci politica deznaționalizării și șovinismului a impus treptat legile din 1879 (A. Trefort) și cea din 1907 (Appony), care vizau nimicirea ființei noastre naționale.

Despre controlul școlii din Florești găsim câteva date în „Registrul de controlare a școlii”: „Azi 01 octombrie 1890, în puterea de jude comunale am vizitat școala, am aflatu rândul în tote și pre învățătoriu în școală, ss. Blagu”. Apoi: „7 martie 1891, vizitând școala s-a aflat pruncii de toate zilele în rând și învățătorul propunând, **Filip Pop, administrator parohial interimar**”.

Abaterile disciplinare ale învățătorului erau analizate și combătute de senatul scolastic prin muștrări ori rapoarte la protopopiat, când necesitau sancțiuni mai grave.

Copiii care nu frecventau școala erau împiedicați să nu facă acest lucru, căci judele comunal le aplica amenzi și-i obliga pe părinți să-i trimită la școală.

După 1918, controlul și îndrumarea școlii a revenit inspectoratelor școlare regionale, județene, de plasă, care cu multă exigență și competență și-au făcut o sarcină de onoare de a ridica școala românească la înălțimea cerințelor dezvoltării unitare politice și culturale a poporului român.

Pe plan local, comitetele școlare, în componența cărora intrau preoții, primarii, directorii, școlari și trei - patru cetățeni fruntași, ca membri, se ocupau de problemele administrativ-gospodărești ale școlii, antrenând poporul s-o sprijine cu donații, muncă voluntară, asigurarea frecvenței regulate etc. Așadar, exista o temeinică îndrumare a învățământului.

f) Aspecte din viața celorlalte școli din comuna Florești

Școala confesională romano-catolică din Florești

După cum am văzut în paginile anterioare, această școală avea o mare vechime și a fost un focar important de cultură pentru populația maghiară din localitate.

Cu ocazia vizitei episcopului Nicolae Kovats de Tușnad în 1832, găsim că erau înscriși 62 băieți și 77 fete, dar din neglijența părinților, nu frecventau școala decât 13 copii și 3 fete între 6 și 12 ani. Episcopul cere parohului să ia măsuri de îndreptare, să se facă cu ei catehizare, citire scriere, aritmetică și să laude pe cei silitori și buni.

În „Sematismus ven. ci. almae diocesis în Transilvaniensis, 1840 rom. Kath - p. 126" găsim: „ Szasz Fenes, comit Kolos. Parohia erecta ante A. 1556. In matre: 607, în Gjalu oppidum - 99; Szasz Lona 12. Total rom. Kath: 668 lingua val hung". (Florești, comitatul Cluj Parohie ridicată înainte de anul 1556. în parohia mamă: 607 (suflete), în târgul Gilău 99, Luna 12. Total romano-catolici: 668. Limba locuitorilor: română și ungară.

În același sematism din 1898 p. 136 găsim: **Szasz Fenes:** rom. cat.; 1326 greco-cat.; 1 ort; 96 calvini, 5 iudei; **Lona:** 18 rom. cat; 1 greco-cat; 497 ortodox, 928 calvini, 9 iudei; **Tăuți:** 0 rom. cat.; 336 greco-cat.; 3 iudei.

În 1870, sub pastorația preotului Aloisiu Aicler, aflăm că erau 88 de școlari în Florești la școala romano-catolică.

Sub aspectul dinamicii populației școlare, situația la această instituție o găsim astfel:

1890/1891: 96 elevi de zi și 21 de repetiție, cu 1 învățător, o sală de clasă;

1905/1906: 77 elevi, în 6 clase și 2 învățători, cu 2 săli de clasă;

1924/1925: 107 elevi în 5 clase, 3 învățători și 3 săli de clasă;

1932/1933: 142 elevi, împărțiți în 7 clase, cu 3 cadre didactice;

1935/1936: 136 elevi, în 7 clase, cu 3 învățători și 3 săli de clasă.

Și această școală, până în 1946 s-a susținut de către populație, fiind confesională romano-catolică. între anii 1918-1948 primea subvenții bănești de la stat, în special plata salariilor învățătorilor și reparațiile necesare. Fiind școală fără

drept de publicitate, din 1936, la examenul de promovare al elevilor, școala era prezidată de un cadru didactic recunoscut oficial de stat. Adesea, președinte al acestor comisii a fost directorul învățător Dumitru Tăușan din localitate.

După reforma învățământului din 1948 aceasta devine școală primară de stat.

Școala română din Luna de Sus

Această unitate școlară este veche și de la început până în 1896 a fost confesională română ortodoxă. La această dată a fost desființată și elevii români, în mod obligatoriu au urmat școala maghiară de stat. Ultimul învățător român ortodox a fost **Ignat Filimon**, originar din Gilău, care, deși greco-catolic și cu studii la catolici, a pus mult suflet la instruirea în spirit național al elevilor săi români din Lona săsească, ne mărturisește fostul său elev, **Gheorghe Mureșan, jurist pensionar în Cluj**, de 84 ani, în 1971.

Despre existența ei aflăm încă din 10 mai 1857 (sâmbătă), dintr-o vizită a **dr. Pavel Vasici**, consilierul regal al școlilor confesionale româno ortodoxe din Transilvania. Din 1918 școala a devenit de stat.

Școala maghiară din Luna de Sus

Și această unitate școlară este foarte veche, funcționând ca școală confesională reformată, susținută materialicește și îndrumată de comunitatea bisericească reformată locală și forurile ei superioare în colaborare cu statul.

Din 1896 s-a unit cu cea română confesională ortodoxă, formând *școala de stat*.

Între 1919-1935, cele două școli din Luna de Sus: română și maghiară, au fuzionat într-o singură școală de stat cu două secții pentru clasele I-IV: română și maghiară, iar la clasele V-VII se învăța românește la ambele secții. Din 1935/1936 se contopesc și secțiile de clasele I-IV într-una singură, română, toți copiii învățând românește. În același timp, elevii maghiari aveau la clasele I-IV și câte 2-3 ore săptămânal limba maghiară care era predată între anii 1930-1948 de **învățătoarea Balint Ana**.

Numărul elevilor la școala din Luna de Sus, maghiară și română, se prezenta în trecut astfel:

a. 1928/1929: total 276, din care 1/3 români și 2/3 maghiari, fără a fi înscriși toți copiii de vârstă școlară, fiindcă recensămintele școlare înainte de 1944 se făceau din multe considerente adeseori superficiale.

b. în 1929/1930 erau 281 elevi, cu 5 învățători;

În anul școlar 1942/1943 (sub ocupație horthystă) sunt înscriși 338 de elevi,

cel mai mare număr, specificându-se că erau clasele I-VIII.

Între cele două războaie, întreaga bază materială a școlii a fost asigurată de stat.

Actuala clădire școlară s-a zidit în 1895, sub direcția lui Benedek Zoltan, primul director al fostei școli maghiare de stat.

Școala primară din Tăuți

Are la rândul ei o vechime de peste 120 de ani și de la început a fost școală confesională română greco-catolică. Între vechii ei învățători amintim pe Vasile **Pop**, între anii 1857-1860, pe **Teodor Sălăjan-Conciu** (1893-1900), pe **Filip Pop** (1900-1904), pe **Izidor** Cerghit (1904) etc. Au fost numeroase cazuri când preoții locali au fost timp îndelungat și învățătorii acestei școli, iar casa parohială sală de învățământ. Abia în 1870 s-a zidit școala de lemn.

Între anii 1919-1924 a activat la Școala primară din Tăuți-Florești-Cluj învățătorul **Ioan** Tocaciu, a cărui soție era din Sălicea. Domnul Petru Irimieș a Ciuciului, de 91 ani în iunie 2000, l-a avut ca învățător și deși umbla des vara cu vitele pe câmp, a trebuit să învețe cu cărțile purtate în traista cu merinde, că altfel învățătorul Tocaciu îl pedepsea.

Urmașul său a fost învățătorul **Simion Ion Mitrea**, originar din Cluj-Mănăștur, care învăța copiii și cânta și în strana bisericii, deoarece era și cantor greco-catolic, ne relatează domnul Ioan Lucaci al Reanului, de 72 de ani în iunie 2000.

Învățătorul **Vasile Chioreanu** a activat în Tăuți între 1945-1954 cu bune rezultate în pregătirea copiilor școlari tăuțeni.

În timpul ocupației maghiare (1940-1944) a fost învățător un oarecare Racz, de naționalitate maghiară, care-i învăța pe copiii români tăuțeni numai în limba maghiară.

După absolvirea Școlii pedagogice din Cluj în 1952 a activat ca învățătoare în Tăuți domnișoara **Victoria Selejan**, fiica lui Vasilica Conciului din Florești, până în septembrie 1953, când s-a măritat cu profesorul inspector metodist Ioan Bota.

Activitatea învățătorului **Lazăr Cătineanu** între anii 1971-1986 în Tăuți a fost împlinită nu numai cu școlarizarea și instruirea celor 20 de elevi din cele 4 clase simultane, ci și cu activitatea politică. Era un adevărat activist de partid în sat și îndeplinea toate sarcinile primite de la Consiliul popular comunal, Comitetul politic comunal, Cooperativă etc. De față, prin convocator, la toate ședințele, prezenta adesea oral și scris rapoarte, informații privind realizarea diferitelor planuri operative și toate ieșeau... bine. Cel mai bine a ieșit construcția noului cămin cultural sub direcția sa, căci noua școală s-a zidit sub direcția lui Vasile Chioreanu.

g) Dezvoltarea școlii din Florești în anii 1945-1989

Pe baza politicii naționale a Guvernului român, în scopul înfrățirii poporului

român cu naționalități conlocuitoare, în vederea asigurării deplinei egalități în drepturi a tuturor fiilor patriei, s-a trecut la unificarea unor școli de pe teritoriul comunei cu populație mixtă, acolo unde acest lucru favoriza aplicarea eficientă a politicii naționale. În comuna Florești acest lucru era cerut imperios de multă vreme și s-a realizat abia în 1959, când atât la Florești cât și la Luna au luat ființă câte o unitate școlară cu două secții: română și maghiară. Precizăm ca la Luna de Sus această unificare a școlii s-a realizat încă din 1948.

Este apoi demn de remarcat că cei 198 de analfabeți din Florești, 122 din Luna de Sus și 32 din Tăuți au fost învățați carte prin munca desfășurată ani de-a rândul de cadrele didactice din comună.

De asemenea, remarcăm faptul că, dacă în trecut unui cadru didactic îi reveneau cel puțin 65 de elevi pentru instruire și educație, astăzi legile școlare și practica stabilesc un număr de maxim 45 de elevi de un învățător sau diriginte, lucru care pe raza comunei Florești nu există, căci aici sunt clase paralele, fiecărui cadru didactic revenindu-i nu mai mult de 35 elevi.

De asemenea, dacă în trecut învățătorul stătea toată ziua la școală, de dimineața până seara, iar elevii veneau dimineața și își aduceau pâine și slănină pe care o frigeau la amiază în sobă, astăzi orarul este foarte mult ușurat, revenindu-i unui învățător cel mult 28 de lecții săptămânal și unui profesor 20-22 de ore pe săptămână.

Dinamica populației școlare în anii 1940-1989 cunoaște următoarea situație:

Satul Florești

1945/1946 - școala română, cu 288 elevi împărțiți în 7 clase, cu 6 învățători și 4 săli de clasă;

1959/1960 - școala generală de 7 ani unificată, cu 420 elevi, împărțiți în 11 clase I-IV cu 11 învățători, 6 clase V-VIII, cu 12 profesori și 9 săli de clasă.

1964/1965 - școala generală de 8 clase, cu 557 elevi, împărțiți în 12 clase I-IV cu 12 învățători și 11 clase V-VIII cu 19 profesori și 11 săli de clasă.

1967/1968 - școala generală de 8 clase, cu 490 elevi, împărțiți în 11 clase I-IV cu 9 învățători (la secția maghiară numai 2, din cauza lipsei elevilor), 11 clase V-VIII cu 19 profesori și 12 săli de clasă.

1970/1971 - școala generală de 10 clase (din 1968) cu clase I-X având:

- 490 elevi în Florești, cu 30 cadre didactice
- 271 elevi în Luna de Sus, cu 20 cadre didactice
- 23 elevi în Tăuți, cu 1 cadru didactic. Total elevi: 784, cu 51 cadre didactice.

La grădiniță:

Florești: 75 preșcolari cu 3 cadre didactice;

Luna de Sus: 86 preșcolari cu 3 cadre didactice;

Total 161 preșcolari cu 6 cadre didactice, educatoare.

În anul școlar 1971-1972, în învățământul obligatoriu și liceal de cultură generală erau: clasele I-X, total 23, cu 464 elevi și eleve, din care 15 clase de limba română, cu 369 elevi (inclusiv 18 clase IX) și 8 clase de limba maghiară cu 95 elevi (fără clasa IX), încadrate cu 7 învățători români, 2 maghiari, 15 profesori limba română, 6 limba maghiară.

În anul școlar 1973-1974 în satul Florești existau:

- **cu limba de predare română** 6 clase I-IV, cu **152** elevi, încadrate cu 6 învățători; 7 clase V-IX, cu **219** elevi, încadrate cu 15 profesori;

- **cu limba de predare maghiară** 4 clase I-IV, cu **41** elevi, încadrate cu 2 învățători și 4 clase V-VIII, cu **52** elevi, încadrate cu 8 profesori; mai existau: 4 clase I-IV cu 18 elevi în satul Tăuți cu 1 învățător; 2 grupe mari și 1 combinată, elevi 100, cu 3 educatoare în Florești, limba română și o clasă de 38 elevi cu o educatoare în limba maghiară.

În anul școlar 1978-1979, centralizat pe comună, existau:

FLOREȘTI - secția română:

-10 clase I-IV, cu 243 elevi, încadrați cu 10 învățători;

- 8 clase V-VIII, cu 200 elevi, încadrați cu 18 profesori;

- 4 clase speciale (defectologie), cu 54 elevi, încadrați 4 profesori psihologi;

- 4 grupe preșcolari, cu 125 elevi încadrați cu 4 educatoare. **Secția**

maghiară:

- 4 clase I-IV, cu 47 elevi și 2 învățători;

- 2 clase V-VI, cu 43 elevi și 3 profesori

- 1 grupa preșcolară, cu 25 elevi și 1 educatoare.

LUNA DE SUS - secția română 1978-1979:

- 4 clase I-IV, cu 42 elevi, încadrați cu 2 învățători;

- 4 clase V-VIII, cu 67 elevi, încadrați cu 7 profesori; **Secția**

maghiară.

- 4 clase I-IV, cu 99 elevi, cu 4 învățători;

- 4 clase V-VIII, cu 96 elevi, și 6 profesori;

-1 grupa preșcolară, cu 27 elevi și **o educatoare româncă;**

- 2 grupe preșcolari, de limba maghiară, cu 60 elevi și 2 educatoare

Școala primară TĂUȚI - clasele I, II, IV, cu 16 elevi și 1 învățător.

Situația învățământului în localitatea Florești în anul școlar 1998-1999

Limba română

- 8 clase I-IV, cu 217 elevi, din care 14 proveniți din repetenți, cu 8 învățători

- 8 clase V-VIII, cu 203 elevi, din care 19 repetenți, cu 15 profesori **Limba**

maghiară

- 4 clase I-IV cu 20 elevi, cu 1 învățător

- **3 clase ajutoare, cu 37 elevi și 3 profesori psihologi**

- **6 grupe preșcolare de limba română**, cu 158 preșcolari, cu 7 educatoare, dintre care 1 grupă și educatoare în limba maghiară

- 4 clase primare în Tăuți, cu o învățătoare.

Conținutul învățământului s-a îmbunătățit treptat mai ales prin legea școlară din mai 1968, când s-a legiferat școala generală de 10 ani, a cărei programă se apropia mult de nivelul liceului de cultură generală. Temeinicia cunoștințelor dobândite de elevi, însușirea elementelor fundamentale, teoretice și practice ale tehnicii moderne, legarea lecțiilor de activitatea practică, productivă, făceau din școala generală de 10 ani un puternic mijloc de pregătire a tinerelor generații. De asemenea, în centrul activității educative care avea ore speciale stătea educația moral-cetățenească a tinerilor. Educația moral-cetățenească gravita în jurul politicii partidului comunist de a promova numai ceea ce favoriza triumful puterii comuniste, ura de clasă, ponegrirea bisericii și slujitorilor ei, internaționalismul proletar, cultul personalității conducătorilor comuniști, elogierea URSS și a conducătorilor ei, triumful comunismului în întreaga lume.

S-au îmbunătățit însă considerabil metodele de predare la fiecare obiect de învățământ. Pe lângă pregătirea teoretico-practică, primită de fiecare cadru didactic în instituții speciale, acesta se perfecționa și își îmbogățește activitatea, atât la catedră, cât mai ales în cadrul comisiilor metodice, a căror principală sarcină era sprijinirea concretă a perfecționării procesului instructiv-educativ, a popularizării experienței înaintate din școală și din țară. În cadrul școlii generale Florești funcționa încă din 1966-1967 un cabinet pedagogic care coordona întreaga activitate metodică a celor 5 comisii metodice (a învățătorilor, a diriginților, umanistica, matematica, fizica, științe naturale, geografie) ce intră în componenta sa.

Ca obiectiv principal al activității acestor comisii metodice era modernizarea învățământului atât în conținut cât și în metodă.

Lecțiile deschise, referatele tematice, demonstrațiile practice etc. erau mijloace proprii muncii metodice. La acestea trebuie să adăugăm deprinderea de a folosi practic mijloacele audio-vizuale, lecțiile radio-difuzate sau televizate. Interasistențele la lecții erau un prețios mijloc de schimb de experiență interdisciplinară,

Studiul individual, cu o bibliografie indicată de responsabili comisiilor metodice, era subordonat autoperfecționării cadrelor didactice și la școlile din Florești, acesta fiind realizat în mod satisfăcător.

O formă de perfecționare ideologică-politică și profesională o asigura și activitatea desfășurată de grupele sindicale din școli prin referate teoretice, convorbiri, simpozioane, schimburi de experiență etc. în anumite perioade din istoria școlii, această formă de perfecționare a fost generalizată.

Organizația de pionieri din școlile de pe raza comunei Florești a fost un alt mijloc important de implantare forțată a educației comuniste a elevilor. Copiii de la 9-14 ani erau primiți în rândul pionierilor și antrenați într-o serie de activități specifice organizației, care, pe lângă că le lărgea orizontul cunoștințelor, îi înarma cu deprinderi practice de diverse preocupări profesionale. Adunările tematice, urmate de programe festive trimestriale, activitatea în cercuri pe materii (română, istorie, folclor, matematică, științele naturii, foto, etc.) excursiile cu temă, drumețiile, festivitățile tradiționale cultural-artistice și sportive, întâlnirile cu luptătorii voluntari antifasciști, cu scriitorii etc, erau tot atâtea mijloace de influențare educativă în rândul pionierilor. Să mai adăugăm apoi pregătirea și organizarea serbărilor festive cu ocazia sărbătorilor naționale, edițiile radiofonice, ședințele de vizionări televizate destinate pionierilor și școlărilor erau noi mijloace de îmbogățire a cunoștințelor elevilor de formare a unui profil sufletesc nou.

Organizația de pionieri avea sarcina de a instrui și educa tineretul în spiritul ateismului militant, programându-se obligatoriu, în fiecare duminică, ședințe chiar pe timpul Sfințelor Liturghii la care elevii erau opriți să participe sub grave pedepse atât ei cât și instructorii și profesorii de serviciu. Întâlnirile cu activiști de partid însărcinați cu activități și conferințe ateiste erau dese. În primăvara lui 1972, pionierii floreșteni au fost vizitați chiar de un student negru din Zair care le-a vorbit despre ajutorul dat de URSS și toate țările socialiste pentru triumful comunismului în Zair și lupta împotriva bisericii și preoților catolici. Prezent în mijlocul celor peste 200 de elevi, profesorul Ioan Bota și-a permis să-i pună întrebări conferențiarului negru, între ele și aceasta: „Domnia voastră ați amintit și numele unor preoți congolezi catolici adversari ai poporului și comunismului, vă rog să-mi spuneți cine a fost eroul național al Zairului, Patriciu Lumumba. Răspuns: Preot catolic. Cei prezenți au rămas uimiți. Dar profesorul Ioan Bota a concluzionat: prin urmare și preoții catolici congolezi sunt patrioți și democrați. Intervenția profesorului I. Bota l-a costat ulterior. „În generații păzitori” l-au pârât și spionat în continuare...

Deosebit de important și cu o valoare instructiv-educativă considerabilă este **organizarea întâlnirilor dintre scriitori și tinerii pionieri** și, în general, **cititori**. Astfel, în ziua de **25 mai 1958** a avut loc la căminul cultural din Florești **întâlnirea dintre scriitorul Ion Agârbiceanu și cititorii săi din Florești**. După prezentarea

vieții și operei scriitorului de către profesorul Ion Bota, inițiatorul și organizatorul acestei întâlniri, a luat cuvântul creatorul Ion Agârbiceanu, care a arătat că scriitorul trebuie să se simtă angajat în slujirea poporului prin scrierile sale. A arătat apoi, că pentru a fi scriitor nu este absolut necesar ca acesta să aibă studii înalte, doctorate, ci trebuie să aibă talent. În această privință, scriitorul a căutat să dea un răspuns la întrebarea: ce este talentul? El a răspuns că talentul este un dar cu care este înzestrat fiecare de la naștere, de Dumnezeu și fără acesta nu poate să fie scriitor. Însă, acest dar, dacă nu este îngrijit, nu este perfecționat, devine steril, de aceea se impune cultură și activitate creatoare pe baza talentului pentru ca astfel să poată da roade această zestre naturală. A căutat apoi să arate că în toată viața sa de scriitor a căutat să cunoască realitatea vieții sociale și să o zugrăvească cu laturile ei pozitive, educative, în scrierile sale. De aceea eroii săi nu au pasiuni condamnabile, iar chiar dacă unii le au, sunt în stare să le înlăture din viața lor. A mai afirmat că nu există om rău, fiindcă fiecare om are în străfundurile conștiinței sale un sâmbure de bunătate care poate crește și da roade, dacă este educat în acest fel. În încheiere a citit din opera sa nuvela „Dura lex”. A trăit-o din plin și a plâns la sfârșit și alături de el a plâns întreaga sală. Întâlnirea a fost un prilej de neuitat pentru a cunoaște viața intimă a scriitorilor, creația lor și foloasele cărților pe care le scriu pentru promovarea valorilor morale în rândul cetățenilor.

O altă întâlnire scriitori - cititori a avut loc în ziua de 4 februarie 1962, între **scriitorul Dumitru Mircea și cititorii din Florești**. Cu acest prilej scriitorul Dumitru Mircea a vorbit despre felul cum se scrie o carte și a dat exemplu cum și-a scris operele sale: „*Întoarcerea lui Nicolae Coșoiu*”, romanul „*Pâine albă*”, schița „*Plângeau două fete*” etc. Anticipat, prezentarea vieții și operelor scriitorului, le-a făcut profesorul Ion Bota, iar după ce a vorbit scriitorul, micii cititori i-au pus diferite întrebări referitoare la eroii operelor sale, la care scriitorul a dat răspunsurile convenite. A urmat apoi un program artistic dat în cinstea scriitorului.

Când în septembrie 1966 s-a inaugurat noul local de școală, unitatea de pionieri a prezentat un bogat program artistic. Cu acest prilej au vorbit **inginer Gheorghe Lepădeanu**, președintele Sfatului popular orășenesc, **Ștefan Urcan** directorul școlii, și apoi învățătoarea pensionară **Măria Costea**, invitată în mod special cu acest prilej, lată ce a spus în cuvântarea sa:

„Trăiesc astăzi cea mai mare bucurie din viața mea: deschiderea unui nou local de școală în comuna Florești, unde eu am învățat timp de peste zece ani (1908-1918) copiii dumneavoastră.

Mă simt fericită să mă aflu la vârsta mea, de aproape 80 de ani, în mijlocul foștilor mei elevi, a fiilor și a nepoților lor.

Să vă ajute Dumnezeu, dragi copii, să creșteți în dragoste pentru adevăr și dragoste pentru muncă în patria noastră...”

Reproducem „Programul inaugurării noului local de școală și a deschiderii anului școlar 1966/1967, desfășurat în ziua de 16 septembrie în Florești-Cluj”.

1. Cuvântul de deschidere, Ștefan Urcan, prof., directorul școlii;
2. Cuvântul Președintelui Sfatului Popular Orășenesc al orașului Cluj, ing. Gheorghe Lepădeanu;
3. Cuvântul învățătoarei pensionare Măria Costea;
4. Cuvântul elevei Mariana Topan;
5. Cuvântul mamei Rodica Pop;
6. „Luminoasă ne e viața” - cor;
7. „Partidul călăuza noastră” - cor;
8. „Recunoștință înaintașilor”, poezie de Ioan Bota, recită Steluța Căian, clasa VII;
9. „Țara mea”, de Corneliu Șerban, recită Ileana Bota, ci. II-a;

10. „Igy epult az izkola”, de Iankic Pali, recitare de Kovacs Nona, ci. VI-a C;
11. „Izkola avataş”, de Konady Sandor, recită Vincze Ion ci. VI;
12. Dans popular maghiar;
13. „Închinare”, de Dan Deșliu, recită Ion Fluieraș, ci. V-a;
14. „Noaptea în luncă” - cor ci. IV A și B;
15. „Mit tortenet itt”, de Kicsi Antal, recită Margareta Ileş, ci. VII;
16. „Hai Dunărea mea”, solo voce, Elvira Pop Vancea, ci. I-a;
17. „Frumos e satul Florești”, trio: vioară, clarinet, flaut, executată de frații Ușurel și Doru Mătea.
18. „Am o țară ca o floare”, recită Nagy Sandor, ci. VI-a;
19. Noul an de școală, duet voce, frații Bota;
20. Versuri, de Tiberiu Utan, recită Flavia Irimieș, ci. VI.
21. Montaj literar muzical de Ioan Bota, prezintă clasele V-VII.
22. Urare la inaugurare, poezie originală, citește profesor Ioan Bota.

Corurile au fost conduse de profesor Nicolae Olteanu.

Din anul școlar 1969 s-a introdus școlarizarea copiilor începând de la 6 ani. Până la această dată grădinițele de copii de pe raza comunei, pregăteau copiii printr-o activitate bogată instructiv-educativă pentru a putea face față cerințelor calității de elev. Din experiența acumulată de până acum se constată că elevii care au urmat de la început grădinițele și au fost îndrumați cu competență de educatoare, fac față mult mai ușor cerințelor programei clasei I și trecerii treptate spre clasele viitoare. Este și aceasta o cale de ridicare mai devreme a nivelului cultural a populației școlare.

Din 1968, elevii școlii generale „Gheorghe Șincai” din Florești redactează, sub conducerea profesorului de limba română, revista „Aripile

gândului", care apare anual și oglindește în paginile ei activitatea cercului de creație din cadrul școlii.

Un eveniment remarcabil din viața școlii din satul Florești l-a constituit **aniversarea a 180 de ani de la înființarea acesteia în 25 decembrie 1787**. Aniversarea s-a desfășurat în zilele de **6 și 7 ianuarie 1968**, după ce forurile superioare au luat cunoștință de datele necesare și au dat aprobarea cuvenită. Iată cum au decurs festivitățile legate de acest eveniment:

a. Sâmbătă, 6 ianuarie 1968, la orele 11,00, a avut loc Sesiunea jubiliară de comunicări științifice, sub conducerea prof. univ. dr. docent Ștefan Pascu, membru corespondent al Academiei R.S.R.

Au susținut comunicări:

- Acad. Ștefan Pascu: „Lupta românilor transilvăneni pentru școală în limba națională”;

- Prof. Ion Bota: „180 de ani de școală românească în comuna Horești”;

- Lector univ. Pompiliu Teodor: „Aspecte din istoria iluminismului românesc”;

- Conf. univ. Viorica Pamfil: „Lupta lui Gheorghe Șincai pe tărâmul culturalizării și emancipării poporului român”;

- Cercet. princip. Ileana Bozac: „Școlile românești din ținutul Zlatnei și munții Apuseni la sfârșitul sec. XVIII”.

Au participat circa 200 cadre didactice: directori de licee, profesori de limbă română și istorie, cadre universitare, veniți din Cluj în 6 autobuze mari.

În ziua de 7 ianuarie 1968 s-a desfășurat ședința festivă jubiliară la Căminul cultural din Florești în cadrul căreia au vorbit ing. Gheorghe Lăpădeanu, președintele Sfatului Popular al orașului Cluj, prof. Ștefan Urcan, directorul școlii, Ioan Beu, secretar al Comitetului regional al P.C.R., Dumitru Mocanu ing. prof. univ. dr. docent București, fiu al comunei și absolvent al școlii noastre, Ilie Puiu Vanea în numele părinților, Mariana Topan ci. a VI-a B, în numele elevilor.

Vorbitorii au evocat în cuvântările lor evenimentul înființării cu 180 de ani în urmă a școlii sătești în limba română la Florești și au arătat frumoasele ei realizări în istoria culturii naționale din trecut și din prezent. Au adus felicitări cadrelor didactice și elevilor în numele instituțiilor și organizațiilor pe care le-au reprezentat la această istorică festivitate.

A luat cuvântul apoi, Vasile Roșea, director general în Ministerul învățământului, care a dat citire scrisorii:

„Corpului didactic și elevilor Școlii generale Florești, reg. Cluj.

Cu prilejul sărbătoririi a 180 de ani de meritoasă activitate pusă în slujba instruirii și educării fiilor poporului nostru, conducerea Ministerului învățământului transmite corpului didactic și elevilor Școlii generale Florești din reg. Cluj,

călduroase felicitări. Înființarea școlii dv. de către Gheorghe Șincai ca și a multor altora cu 180 de ani în urmă, se înscrie în istoria dezvoltării învățământului din patria noastră ca o importantă acțiune culturală.

În decursul existenței sale, Școala generală Florești-Cluj a adus prin învățătorii și elevii săi însemnate contribuții la luminarea poporului, la dezvoltarea conștiinței lui naționale, cauză căreia marele patriot și om de cultură Gheorghe Șincai și ceilalți cărturari ai timpului și-au dedicat cu însuflețire întreaga lor activitate.

Conducerea Ministerului învățământului urează corpului didactic din Școala Generală Florești-Cluj, multă sănătate și noi succese pe linia îmbogățirii tradițiilor înaintate ale învățământului nostru, le urează să fie întotdeauna la înălțimea sarcinilor nobile ce revin școlii din țara noastră, să fie un exemplu de înaltă ținută morală, cetățenească.

Elevilor acestei școli le dorim să dobândească o pregătire temeinică pentru viață.

Ministerul învățământului
Acad. Ștefan Bălan"

A urmat programul artistic, concretizat în montajul literar-muzical-coregrafic în limba română și maghiară intitulat „Cântare României”, susținut de elevii școlii, care au fost instruiți și conduși de **Lică Margareta, Nicolae Olteanu, Ioan Bota, Ratz Rozalia, Kordoș Iosif, Anton Onișor**, profesori, și **Szekely Gheorghe** - directorul Căminului cultural.

A participat toată populația comunei și numeroși oaspeți, în număr de peste 150 de persoane, dintre care unele cu diferite funcții de conducere pe linie politică și în administrația județeană la acea dată.

După terminarea spectacolului festiv, întreaga asistență s-a îndreptat spre școală, unde în sunetele „Tricolorului” cântat de fanfară și întreaga asistență, Garofița Pavel - vicepreședinta Sfatului popular orășenesc Cluj, a dezvelit placa comemorativă cu numele fondatorului școlii noastre, Gheorghe Șincai de Șinca. Apoi, publicul a trecut să viziteze cele două expoziții:

a) Expoziția „Documentele din istoria școlii generale din Florești”, organizată de profesor Ion Bota, profesor Ștefan Urcan, profesor Ion Iliescu;

b) Expoziția etnografică organizată de Victoria Bota, învățătoare, și Măria Cârjoescu, profesoară.

A urmat o masă copioasă pentru oaspeți, însoțită de cântec și voie bună.

Prin Decretul Consiliului de Stat din 24 ianuarie 1968 s-a atribuit numele „Gheorghe Șincai” Școlii Generale din comuna Florești, orașul Cluj, regiunea Cluj.

De la această dată școala noastră poartă numele de „Școala generală „Gheorghe Șincai”, comuna Florești, județul Cluj”.

Alt eveniment important în viața școlii a fost dezvelirea bustului lui Gheorghe Șincai, ctitorul școlii noastre, în ziua de 5 octombrie 1969, fiind prezenți profesor Aurelia Dănilă, din partea comitetului central al P.C.R., Ion Beu, vicepreședinte al Consiliului Popular Județean - Cluj, Liviu Răureanu, secretarul Comitetului Județean pentru Cultură și Artă - Cluj, alte persoane oficiale, precum și un numeros public din comună. Ca și la festivitatea din ianuarie 1968 și de data aceasta au participat delegați ai Radioteleviziunii Române care au făcut înregistrările convenite.

Cu-acest prilej profesorul Ștefan Urcan, directorul școlii, a arătat scopul festivității iar profesor Ioan Bota a rostit cuvântarea festivă: „Cinstire unui mare înaintaș al culturii naționale, Gheorghe Șincai” în care a evocat personalitatea marelui istoric, filolog și pedagog român, fondatorul școlii noastre. A avut apoi loc, în sunetele „Tricolorului”, cântat de elevii și pionierii școlii, dezvelirea bustului, operă a sculptorului clujean Virgil Fulicea, de către profesor Aurelia Dănilă.

Alt eveniment important a fost în viața școlii și faptul că, începând cu anul școlar 1970/1971, potrivit legilor școlare, a luat ființă și la școala noastră clasa a IX-a, care era frecventată de 16 elevi.

După Revoluția populară din decembrie 1989 s-au adus radicale îmbunătățiri conținutului învățământului, înlăturându-se ideologia comunistă, cultul personalității, democratizându-se întreaga viață școlară și aplicându-se mijloace moderne în predarea lecțiilor la fiecare treaptă și vârstă școlară.

Procesul de învățământ după evenimentele din decembrie 1989 a cunoscut profunde schimbări.

Directorul coordonator a fost ales democratic de Consiliul profesoral în ianuarie 1990 în persoana profesorului Nicolae Pop, licențiat în istorie, gradul I. Ulterior, conform legislației școlare, directorul coordonator Nicolae Pop a dat concurs pentru rămânerea în acest post și a fost confirmat ca atare prin Dispoziția Inspectoratului școlar județean Cluj nr. 1991 din 1 aprilie 1998.

Din sânul cadrelor didactice a fost ales Consiliul coordonator de administrație al școlii format din 7 membri, cadre didactice, ca organ consultativ și deliberativ al Consiliului profesoral.

Una din sarcinile principale ale directorului coordonator este asistarea săptămânală la un număr de lecții și analizarea lor competentă cu aprecierile pozitive și negative.

La cei peste 400 de elevi din Școala „Gheorghe Șincai” Florești și cei peste 200 de elevi ai școlilor din Luna de Sus și Tăuți activează un număr de 53 cadre didactice din care: 10 educatoare, 17 învățători, 26 profesori, 1 secretar, 1 bibliotecar și 8 persoane de serviciu, din care unul maistru de întreținere.

Aceste cadre didactice au: 6 profesori gr. I, 4 învățători gr. I, 7 profesori gr. II, 4 învățători gr. II, 2 educatoare gr. I, restul cu gradul definitiv sau stagieri.

Organizarea activității procesului instructiv-educativ în domeniul perfecționării se face prin organizarea cursurilor metodice de perfecționare cu responsabili pe arii curriculare. Întregul proces instructiv-educativ este coordonat și evaluat de directorul coordonator care urmărește anual realizarea obiectivelor din planul unic managerial prezentat, analizat și hotărât de întregul Consiliu profesoral.

Colectivul didactic se caracterizează printr-o deosebită seriozitate în exercitarea profesiei, reflectată în pregătirea copiilor prin reușita lor la examenul de admitere și în ultimii ani la examenul național de capacitate.

Consultând Registrul special de inspecții, se confirmă afirmațiile de mai sus prin aprecierile elogioase făcute conducerii școlii, cadrelor didactice de către inspectorii Inspectoratului școlar județean Cluj și prin notele de 10 (zece) și calificativele de „Foarte bine” cu care au fost apreciate școala și cadrele didactice inspectate.

Activitatea didactică beneficiază de o bună colaborare cu Consiliul local al primăriei și în mod deosebit cu Comitetul cetățenesc al părinților între care amintim îndeosebi pe președinții acestuia: ing. dr. Costan Cristea, Marin Pasca, Nicolae Cobârzan, precum și membrii acestui comitet Victor Pop-Ticu, Ioan Hinteur, Traian Buș, Dorel Racolța, Vasile Sima, Sorina Pop, Ioan Vincze, Alexandru Lingurar ș.a.

Bogată în fapte și realizări, școala noastră pășește cu mândrie și încredere în viitor. Realizările ei de până acum, numărul mare de absolvenți pe care i-a dat , dintre care mulți și-au făcut studii superioare, prețioasa activitate a acestora în diverse sectoare de muncă ale economiei naționale, condiții social-politice în care își

desfășoară activitatea, sunt o cheazăsie că în viitor ea va deveni o instituție de prestigiu între celelalte școli din cuprinsul patriei noastre.

2. Activitatea cultural-artistică din comuna Floresti

În această ramură a activității cultural-artistice, Floreștiul se poate mândri cu un trecut bogat în manifestări, care își au începutul încă în timpuri foarte îndepărtate.

La început, activitatea culturală, lucru de altfel bine cunoscut, nu a fost separată de activitatea extrașcolară a învățătorilor și preoților, singurii intelectuali care au desfășurat în trecutul mai îndepărtat o astfel de muncă. Cum școala era „tinda bisericii” și ca atare, îndrumată și susținută din fondurile comunităților

bisericești naționale, este explicabil că preoții ca directori școlari locali erau și organizatorii și îndrumătorii activității extrașcolare cu caracter social-cultural, și artistic. Din aceste motive găsim, în presa și documentele din trecut, legată activitatea culturală de activitatea învățătorilor și directorilor școlari locali. Dacă în orașe existau și formații speciale culturale ca și echipe de teatru, coruri, orchestre, echipe de dansuri etc. care nu erau subordonate forurilor bisericești, ci îndrumate direct de forurile de stat în sate, deci și în Florești, în lumina acestor realități istorice, activitatea social-culturală apare din inițiativa și sub îndrumarea parohilor locali.

Am văzut că încă în 1854 se menționează primele manifestări atestate documentar în domeniul cultural și artistic ocazionate de vizita pe care o face în acest an profesorul Protopop Ioan Fehete Negruțiu la școala din Florești cu prilejul sfințirii noului local, când rostește o cuvântare în fața poporului despre rostul învățaturii în propășirea națională și are loc o serbare dată de copii din școală.

De atunci și până în 12 martie 1899, când este atestată o altă serbare populară în accepțiunea actuală a cuvântului și astfel de serbări școlare, de conferințe au mai avut loc foarte probabil cu prilejul fiecărui sfârșit de an școlar.

Prima mențiune documentară despre activitatea culturală sistematică în Florești, se face așa cum am spus, în 12 martie 1899, când, din inițiativa directorului școlar local **Dionisie Pop**, cu sprijinul proaspătului învățător **Ioachim Pop**, are loc o serbare populară.

Din programul serbării amintim câteva puncte: „Noi vrem pământ”, de George Coșbuc și „Eu mi-s «esc» și sunt român”, recitări. Apoi „Invitarea unui dascăl român la prinderea postului”, poezie comică, recitare și dialogurile: „Două veri și o iarnă” și „Vrăjitoarea”. A urmat apoi dansul până-n zorii zilei, cu petrecere, cu ospăț, la ora 12 a fost masă comună a tuturor țăranilor locali „Fiind prima ce s-a ținut în comuna noastră, a fost însuflețitoare”, ne relatează corespondentul acestei serbări, Dionisie Pop, directorul școlii. Venitul a fost frumușel și destinat pentru nevoile școlii din Florești.

Activitatea culturală s-a desfășurat apoi și în cadrul ASTREI, așa cum rezultă și dintr-o circulară nr. 2507/1873 adresată directorilor școlari locali de către Timotei Cipariu, pentru a se înființa agenturi comunale ale Astreii peste tot locul.

Despre activitatea și instituțiile culturale existente în Florești în 1912 găsim următoarele date: „...2/3 din români știu citi și scrie. Societăți sunt: Societatea femeilor, „Altarul”, condusă de inv. Ioachim Pop, înființată în 1831 pentru înfrumusețarea bisericii; „Dreptatea”, reuniune de păstrare și credit, care are o casă frumoasă unde este așezată societatea. Are o sală de citit, foi iar în curte, o popicărie; Societatea pentru asigurarea vitelor; Comercianți sunt trei. Gazetele abonate în comună: „Foia poporului”; „Gazeta Transilvaniei”; „Poporul român”; „Libertatea” și „Solia satelor”, toate datorate lui Ioachim Pop. La expoziția de carte

din 1912 floreștenii au primit multe premii.

Ar fi lipsă de un cor bărbătesc (care a existat mai înainte), de un fond pentru ajutorarea școlii. O bucurie avem însă în împrejurarea că românii din această comună sunt mai presus în avere și cultură ca și concetățenii de altă limbă".

Activitatea culturală în Florești s-a desfășurat mai ales prin strădania lui Ioachim Pop, care, din anul 1898, când a venit aici ca învățător și până în 1929 când s-a pensionat, în fiecare an a organizat reprezentații teatrale cu tineretul din sat atât în localitate cât și în jurul Clujului, unde, de altfel, nu era cunoscut teatrul. De asemenea, presa vremii consemnează date referitoare la activitatea culturală din Florești și confirmă datele cuprinse în biografia învățătorului Ioachim Pop. Astfel, în 1903 este atestată activitatea „Casinei Române din Feneșul Săsesc" care activa în cadrul Astrei, având o bibliotecă și o sală de citit. Activitatea în cadrul Casinei era îndreptată la reintroducerea portului românesc, la dezvoltarea industriei casnice din localitate, la pregătirea unor programe cultural-artistice. În 1905, „Tinerimea română din Feneșul Săsesc invită la Producțiunea declamatorică-teatrală împreună cu joc ce o va aranja în 12 martie la orele 7 seara. În program sunt menționate următoarele piese:

1. „Spusu-mi-a frunza din vie" și „Colo-n fundul grădiniței", coruri mixte;
2. „Eu sunt ostaș", poezie declamată de Vasile Rusu, școlar în clasa a V-a;
3. „Solomon Unguresc", anecdotă declamată de Petru Fluieraș, școlar în clasa IV-a;
4. „Țiganul și lupii" dialog predat de Ion Câmpean, școlar clasa VI, și Dumitru Cioban, școlar clasa V-a;
5. „Trecui valea" și „Foaie verde", coruri mixte;
6. *Arvinte și Pepelea*, piesă teatrală de V. Alecsandri. Au interpretat: Teodor Țăuțan, june-Pepelea, Ion Gal, june-Arvinte, Măria Sălăjean - jună.
7. „Toarce Lele", cor mixt;
8. „Iubitorul", monolog predat de Ion Gal, june tânăr;
9. *Cârlanii* piesă teatrală de C. Negruzi. Au interpretat: Teodor Țăuțan, june-Terente, Ion Gal, june-Miron, Ion Topan, june, Domnica Țăuțan, jună.

Mărturiile vârstnicilor în viață ne arată că activitatea culturală a fost bogată și până în 1918, cu unele stagnări scurte, impuse de autoritățile de atunci.

Între cele două războaie mondiale activitatea s-a desfășurat pe o treaptă superioară, cu un conținut nou, cu scopul de a contribui la consolidarea unității naționale prin cultură. Diverse serbări organizate de Ioachim Pop, Savu Munteanu, Silvia Cornoiu, Eugenia Pop, măritată Gherman, Dumitru Țăuțan și Nicolae Olteanu, precum și alții, cuprindeau în repertoriul lor coruri cu conținut patriotic, coruri populare, recitări din clasici, scenete și feerii naționale, legate de marile evenimente din istoria națională. Alături de intelectualii români au activat și

cei maghiari printre care amintim pe învățătorul Formanek Simion (1900-1922) și alții.

Între anii 1934-1937, sub conducerea învățătorului Dumitru Tăuțan, populația floreșteană a zidit clădirea actualului cămin cultural, din donații proprii, din taxele adunate ani de-a rândul de la hora sătească și din munca voluntară a concetățenilor.

În cadrul „Astrei” s-a desfășurat o bogată activitate culturală, care, din 1937, datorită clădirii căminului terminat, avea și o bază materială sigură. Această instituție a fost inaugurată în 17 octombrie 1937. Un merit deosebit și-a câștigat alături de învățătorul Dumitru Tăuțan și Ioan Irimieș, parohul local, care a știut să mobilizeze și să îndrume activitatea populației în munca patriotică de zidire a localului casei de cultură, participând personal la această acțiune. Parohul, la inaugurare a rostit următoarele: „Blestemați să fie aceia care vor vorbi în acest local contra lui Dumnezeu!”, relatează bătrânii satului. Tot în cadrul „Astrei” a luat ființă secția „Șoimii Carpaților”, care a organizat serbări sătești de o mare valoare artistică. Sub conducerea prof. univ. dr. Iuliu Hațieganu, a ing. Albini Moraru, fost maestru renumit al sportului (1970), prof. univ. dr. Tiberiu Spârchez, a inv. Dumitru Tăuțan și Nicolae Olteanu, echipa culturală floreșteană a prezentat programe pe scena Teatrului Național din Cluj-Napoca, în deplasare prin satele județului Cluj, la București și în 1938 la Kosice și Praga, unde au reprezentat cu demnitate România la serbările „Sokolilor” cehoslovaci. (Dr. Marin Florea, *Șoimii Carpaților la Praga*, în „Astra Clujeană”, nr. 1, 2000, Cluj-Napoca, p. 18)

Păcat că registrul activității culturale dintre cele două războaie s-a pierdut în 1941, căci avea multe date înregistrate.

În anul 1937 s-a inaugurat și Căminul cultural maghiar (azi clădirea nr. 2), unde sub conducerea învățătorilor, tineretul și adulții maghiari făceau programe culturale. Amintim că țărani localnici maghiari, pentru a pregăti programe culturale plăteau învățătorului câte 10 lei seral.

După alungarea stăpânirii horthyiste, în septembrie 1944, activitatea culturală se desfășoară pe o treaptă superioară. Starea materială este asigurată atât de fondurile alocate de stat, cât și din veniturile extrabugetare care se ridică la sume considerabile.

Principalele obiective ale acestei activități cultural-artistice sunt puse în slujba educării populației. Căminul Cultural din Florești cât și cel din Luna de Sus desfășoară o gamă largă de activități concretizate în conferințe, simpozioane, consultații științifice, seri literare sau tematice, ediții muzicale, programe cultural-artistice etc.

Registrul activităților culturale consemnează un număr impresionant de manifestări, în care rolul principal în organizarea și desfășurarea lor îl au cadrele didactice din comuna Florești și satele componente.

Pentru activitatea sa deosebit de fructuoasă, în ziua de 5 octombrie 1969, Căminul cultural din Florești, sub conducerea **directorului Szekely Gheorghe**, a fost distins printr-un decret al Consiliului de Stat cu ordinul „Meritul cultural” clasa a III-a și tot cu acel prilej s-a sărbătorit data de când, cu 75 de ani în urmă, a luat ființă prima echipă de teatru.

Activitatea culturală din comuna Florești se exercită și prin mass-media (televizare , radio), competiții sportive care contribuie din plin la formarea noului profil sufletesc al cetățenilor noștri.

De asemenea, echipele culturale din Florești au făcut și fac numeroase deplasări cu programe artistice la Cluj-Napoca, în alte orașe și sate din cuprinsul patriei.

Floreștiul se poate mândri cu o bogată tradiție culturală și artistică pusă în sluba educării populației în spiritul dragostei de patrie, a dragostei pentru cultură și arta națională.

Activitatea culturală după Revoluția Română din 16-22 decembrie 1989, care a înlăturat dictatura comunistă, a reintrat pe făgașul ei firesc de a educa populația României în spiritul principiilor democrației autentice, a doctrinei morale creștine, a cultivării valorilor naționale, a înfăptuirii înfrățirii naționalităților conlocuitoare cu poporul român, a restabilirii drepturilor fundamentale ale omului și creării condițiilor conviețuirii sociale în armonie și respectarea persoanei umane.

Astăzi activitatea culturală se desfășoară în Casa de cultură din Florești (complet renovată), sub direcția tânărului titrat universitar Dan Dinu, care împreună cu doamna Liana Coc instruiesc echipele de dans ale tineretului în spiritul tradițiilor locale, căutând să prezinte pe scenă: Ardelenescu, Feciorescu, Sârba, învârtită, Ceardașul, dansuri locale tradiționale etc.

Întrucât în trecut întreaga activitate social-culturală a fost opera dascălilor și preoților de la sate, se cuvine să amintim cu tot respectul numele acestor pionieri ai culturii, luptători patrioți pentru culturalizarea poporului, pentru dreptate socială și libertate națională.

Vom prezenta în ordine cronologică, după datele ce le deținem, numele tuturor învățătorilor și profesorilor care au activat într-una din școlile de pe raza comunei Florești.

a) Lista învățătorilor și profesorilor

De la școala generală „Gheorghe Șincai”, de la întemeiere până azi:

1. Bartolomeu Putean - 1787-1802, învă.
2. Ioan Popa - 1802-1805, învă. și dir.
3. Mie Popa - 1805-1810, învă. și dir.
4. Iosif Pop - 1805-1824, învă. și cantor
5. Nicoară din Feleacu - 1824-1832, învă.
6. Petru Căian - 1832-1840, învă. și dir.
7. Ioan Tăușan - 1840-1842, învă. și cantor
8. Nicoia Pop - 1842-1854, învă. și dir.
9. Ioan Tăușan - 1854-1860, învă. și cantor
10. Vasile Pop - 1860-1866, învă. și cantor
11. Demetriu Lucaci - 1873, învă. adjunct
12. Ioan Căian - 1874, învă. adjunct
13. Aurel B. Popu - 1889-1891, docente și cantor
14. Andrei Felderean - 1881-1890, învă. supl. și dir.
15. Atanasie Gărdușiu - 1891-1897, învă., cantor și dir.
16. Ioachim Pop - 1898-1929, învă., cantor și dir.
17. Leontina Lucaci - 1902-1904, învă.
18. Silvia Chirilă - 1904, învă. câteva luni
19. Teodor Tăușan - 1905, învă. supl.
20. Emil Pop - 1902-1905, învă. supl. și dir.
21. Gizela Viltz nasc. Turcu - 1905-1908, învă.
22. Măria Costea - 1908-1919, învă.
23. Teodor Radu - 1922-1926, învă.
24. Cornel Totelecan - 1920-1922, învă.
25. Fetti Spiridon - 1922-1926, învă., dir.
26. Măria Păiuș - 1924-1926, învă.
27. Rozalia Gal - 1924-1925, învă.
28. Eugenia Pop căs. Gherman - 1925-1958, învă.
29. Elvira Pop - 1925-1930, învă.
30. Florentin Sima - 1926-1927 și 1944, învă.
31. Dumitru Tăușan - 1927-1940, 1944, 1951-1967, învă., dir.
32. Savu Munteanu - 1928-1929, învă.
33. Anastasia Mocanu - 1928-1932, învă.
34. Traian Crăciuneanu - 1929-1934, învă.
35. Anastasia Blag măritată Ghiulai - 1929-1959, învă.
36. Pavel Țurcanu - 1931 -1932, învă.
37. Nicolae Olteanu - 1932-1940, învă., dir.; 1944-1973, profesor de matematică și până în 1952 și dir.

38. Ștefan Urcan - 1934-1940, învă.; 1945-1972 profesor
de matematică și din 1952 și dir.

După 23 august 1944 au funcționat următorii:

39. Ana Olteanu - 1944-1970, prof. științe naturale, geografie și
agricultură
40. Letiția Urcan - 1944-1970, învă.
41. Elvira Rațiu - 1945-1946, învă.
42. Irina Oprea - 1946, învă.
43. Laurențiu Morar - 1946-1947, învă.
44. Silvia Căian - 1946, maistră, învă., educatoare
45. Silvia Fernea - 1940-1952, învă.
46. Livia Topan - 1945-1946, învă.
47. Minerva Traica - 1945-1946, învă.
48. Doina Giurgiu - 1946-1948, educatoare, directoare
49. Emilia Băliban - 1946-1948, educatoare (8 nov. 1999,
a murit fiul ei Flaviu Cristian Băliban)
50. Cornelia Fulea - 1946-1948, educatoare
51. Doina Oprea - 1951-1954, educatoare
52. Elena Palade - 1954, conducătoare, educatoare
53. Măria Lungu Ioncu - 1949-1972, educatoare dir, (1973)
54. Teodor Boșca - 1948-1950, profesor, publicist, dramaturg
55. Sonia Giurcoiu - 1948-1949, profesor de limba rusă
56. Silvia Văleanu - 1948, profesor lucru manual și învă.
57. Stefania Soroceanu - 1950-1966, învă.
58. Nădejdea Constantinescu - 1953-1968, învă. și profesoară de
limba rusă
59. Mariana Mălăiescu - 1952-1960, învă.
60. Estera Pop - 1949, profesoară de matematică
61. Virginia Ivan - 1949-1950, profesoară geografie și
chimie
62. Zenaida Negoianu - 1952-1955, prof. de limba rusă
63. Kovendy Irma nasc. Formanek - 1941-1967, învă.
64. Szekelylosif - 1948-1982, învă.
65. Kovacs Viktor - 1952-1954, prof. de istorie și director
66. Nagy Paraschiva - 1951-1954, prof. supl. la limba română
67. Orban Martin - 1956-1957, prof. de limba română și
limba maghiară
68. Bokor Zoltan - 1954-1956, prof. de limba maghiară
69. Aytai Eva - 1957-1966, învă.

70. Kertes Martin -1954-1986, prof. de matematică și director adjunct (1986)
71. Racz Rozalia - 1953-1980, prof. de limba maghiară
72. Ioan M.Bota - 1955-1972, cu întrerupere între 1958-1961 la Gilău, revenit prof. de limba română, istorie, limba rusă (1982), dir. coordonator 1972-1974
73. Eotvos Anna - 1956-1973, prof. de matematică și fizică
74. Andrei Plăianu - 1948-1959, prof. de geografie
75. Doina Bacoș - 1949-1963, prof. de istorie
76. Laura Vancu - 1958-1963, prof. de istorie
77. Kertesz Elisabeta - 1954-1978, prof. de geografie
78. Simonfy Irina - 1954-1975, prof. de științe naturale și agricultură
79. Bădița Drăghici-Pîrvulescu - 1949-1968, prof. de fizică, chimie, științe naturale
80. Margareta Lică Dejeu - 1959-1990, prof. de limba română, bibliotecară (2000)
81. Leontina Căian - 1954-1960, înv.
82. Victoria V. Bota - 1958-1985, înv.
83. Nicolae Bădău - 1965-1995, prof. de istorie
84. Măria Cârjoiescu - 1964-1971, prof. de geografie
85. Iosif Kardos - 1964-1983, prof. de istorie
86. Alexandru Petrașcu - 1965-1968, înv.
87. Victoria Coman - 1964-1966, înv.
88. Zoie Chișu - 1964-1965, înv.
89. Kovacs Kasmir - 1964-1965, înv.
90. Szekely Viorica - 1954-1984, educatoare
91. Kelemen Margareta - 1958-1982, înv.
92. De/ia Steroiu - 1964-1965, prof. de matematică
93. Margareta Tămaș - 1965-1966, prof. de matematică
94. Măria Rădulescu - 1966-1967, prof. de matematică
95. Mariana Botez - 1969-1970, prof. de limba franceză
96. Linca Petrică - 1969-1970, prof. de limba română
97. Lazăr Cățineanu - 1958, înv.; 1988 și dir. în Tăuți
98. Ioan Marina - 1967-1972, înv.; 1975 institutor (+1977)
99. Elena Cristureanu n. Șiman - 1968-1975, înv.
100. Ana Budișan - 1971, prof. de științele naturii și agr.

101. Elena Vanea Ilea - 1965-1985, prof. de științele naturii și agricultură
102. Georgeta Botez - 1969-1973, prof. de desen
103. Ioan Iliescu - 1967-1990, prof. de desen
104. Rodica Rațiu - 1961-1982, înv.
105. Rodica Olteanu Gîlgău - 1970-1998, prof. de geografie;
1977-1989, dir. coordonator
106. Marian Șipoș - 1970-2000, prof. de limba română
107. Rozalia Cehuța - 1969-1985, înv., educatoare
108. Silvia Goga - 1968-1971, prof. de matematică
109. Toth Cseke Gyngyves - 1966-1969, prof. de limba engleză (emigrată în Suedia)
110. Irina Ambruș - 1964-1968, prof. de limba română (emigrată în SUA)
111. Anton Onișor - 1965-1969, prof. de educație fizică
112. Măria Roșescu - 1962-1967, înv.
113. Ștefan Mărcuș - 1961-1968, înv. (sinucis în 1968)
114. Aurelia Lucaciuc c.ș. Tătaru - 1966-1970, înv. (1970 accident)
115. JuJiana BeJdea - 1975-1977, înv.
116. Măria Mezei - 1971-1973, prof. de limba engleză
117. Otilia Pag - 1971-1974, prof. de geografie
118. Benedek Iuliana - 1971-1973, prof. de limba franceză
119. Valeria Opiș - 1971-1975, prof. de chimie și fizică
120. Ana Zegrean - 1971-1983, prof. de matematică
121. Petru Truță - 1971-1997, prof. de educație fizică
122. Augustin Zegrean - 1971-1985, înv.
123. Alexandru Cehuța - 1971-1990, înv.
124. Paula Herinean - 1971-1972, înv.
125. Floare Mândru - 1973, prof. de limba română din Șoimuș-Sălaj
126. Măria I. Moldovan - 1973-1974, prof. de limba română
127. Georgeta Duca - 1974-1982, prof. de limba engleză
128. Doina Măria I. Crișan - 1973-1974, prof. de limba engleză
129. Septimiu I. Melianu - 1973-1974, prof. de matematică (teolog)
130. Nicolae Dăian - 1974-1998, prof. de muzică
131. Măria E. Muntean - 1974-1975, educatoare
132. Veturia I. Revan - 1974-1975, educatoare
133. Constantin N. Florea - 1974-1977, prof. de limba română, dir. coordonator

134. Silberstein A. Grațîela - 1974-1976, prof. de limba franceză
135. Doina Nicoară - 1974-1989, prof. de matematică
136. Toth I. Măria - 1974-1975, prof. de fizică
137. Andrasi I. Rozalia - 1974-1976, prof. de limba maghiară
138. Barta V. Ana - 1975-1988, educatoare
139. Măria G. Boancă - 1974-1975, educatoare
140. Eugen Rusu - 1975-1976, inginer prof.
141. Ioan Crișan - 1975-1976, maistru
142. Măria Săplăcan - 1976-1993, educatoare; 1993-1998 dir.
143. Mihaela Sâmboan - 1992-2000, înv. din Tăuți, dir.
144. Salvador Căpușan - 1977, prof.
145. Florica Almășan - 1977-1984, înv.
146. Ana Măria Orias - 1979-1980, prof. de limba maghiară
147. Estera Zahorteza Tăbârcea - 1981 -1997-2000, înv.
148. Margareta Varga - 1978-1979, prof. psihologie
149. Doina Țurcan - 1980-1983, prof. psihologie
150. Marta Finta - 1980-1981, prof. de limba maghiară
151. Aurelia Miclăuș - 1980-1984, înv.
152. Hering Magdalena - 1981-1983, prof. de limba maghiară
153. Iuliana Orășan - 1981-1990, prof. de educație fizică
154. Pecsî Ibolya - 1981-1982, prof. de geografie
155. Veronica Irimieș - 1981-1985-2000, prof. de psihologie
156. Dumitru Garcea - 1982-1987, maistru instructor
157. Egri Măria - 1982-1983, prof. de limba română
158. Măria Morar - 1983-1984, prof. de biologie
159. Ioan Corpodean - 1983-1990, înv.
160. Rodica Gavra - 1978-1982, prof. de psihologie
161. Hachcenagy Elisabeta - 1982-1983, prof. de fizică
162. Lorincz Ioan - 1982-1983, inginer prof.
163. Aurelia Crăciuneanu - 1981-1984, înv.
164. Kulcsar Gabriela - 1982-1984, înv.
165. Doina Topan - 1983-1984, prof. de psihologie
166. Ghandt Laszlo - 1983-1984, medic veterinar
167. Monica Bota - 1983-1989, prof. de geografie
168. Georgeta Dumitrescu - 1983-1984, prof. de limba engleză
169. Lidia Mureșan - 1983-1984, prof. de limba franceză
170. Angela Neag - 1983-1997, prof. fizică chimie
171. Olimpia Oprea - 1975/1976-1981/1982, prof. de limba franceză

172. Csakany Margareta - 1975-1976, prof. de limba engleză
173. Eugenia Timbuș - 1975-1976, înv.
174. Lucia Lazăr - 1975-1990, înv.
175. Ecedi Lucreția - 1975-1976, înv.
176. Viorica Moldovan - 1975-1990, înv.
177. Ioan Olpretean - 1975-1976, inginer prof.
178. Gheorghe Toader - 1975-1976, inginer prof.
179. Eugen Rusu - 1975-1976, inginer prof.
180. Ioan Crișan - 1975-1976, maistru instructor
181. Mariana Tomescu - 1977-1978, prof. de limba engleză
182. Stanca Iezelcic - 1977-1978, prof.
183. Ana Răpunțean - 1977-1978, prof. de psihologie
184. Măria Ormindean - 1977-1978, prof. defectolog
185. Aurelia Pojar - 1977-1978, înv.
186. Lilioara Băiețan - 1977-1978, înv.
187. Gheorghina Ecaterina Peter - 1977-1978, prof. de limba franceză
188. Ana-Maria Orias - 1979-1980, prof. de maghiară și engleză
189. Elena Rotariu - 1979-1982, prof. de geografie
190. Silviu Nea - 1981-1982, înv.
191. Măria Roman - 1982-1983, prof. de chimie
192. Livia Deac - 1982-1983, înv.
193. Angela Pop - 1983-2000, prof. de matematică
194. Viorica Kudor - 1983-1984, înv.
195. Rodica Fizeșan - 1983-2000, educatoare
196. Georgeta Porumb Duca - 1984-1988, prof. de limba engleză
197. Măria Șipoș - 1981-2000, educatoare
198. Florica Gal Gherman - 1978-2000, prof. de limba franceză și limba română
199. Mariana Mihuț - 1984-2000, prof. de matematică
200. Doina Păltineanu - 1984-1985, prof. de psihologie
201. Georgeta Boieru - 1984-1985, prof. de psihologie
202. Adriana Safta - 1984-2000, înv.
203. Georgeta Moldovan - 1985-1990, prof. de limba engleză
204. Mariana Popa - 1985-1986, prof.
205. Viorica Ungur - 1985-1986, prof. de biologie
206. Viorica Rațiu - 1985-1986, prof.
207. Angela Costea - 1985-1986, prof.
208. Sanda Trif - 1985-1986, prof.
209. Eva Botiș - 1985-1986, înv.

210. Rodica Vlaic - 1985-1986, prof. de biologie
211. Elvira Almășan -1986-1987, prof. de biologie
212. Angela Dresca - 1986-1987, prof. de muzică
213. Eugenia Ghit - 1986-1987, înv.
214. Luminița Cristea - 1986-2000, înv.
215. Ana Dreve (Bădău) - 1986-2000, înv.
216. Viorica Mândruț - 1987-1988, prof. de fizică
217. Floare Tomoș - 1987-1988, înv.
218. **Nicolae Pop** -**1989-2000, prof. de istorie, dir. coordonator**
219. Viorica A. Bojescu - 1988-1990, prof. de biologie și agricultură
220. Ana Oleleu - 1990-2000, prof. de biologie
221. Măria Perșa - 1990-2000, prof. de limba franceză și limba Română
222. Aristina Mihalca - 1990-1991, prof. debutant
223. Ioan Cioca - 1990-1991, prof. conducător, arhitect
224. Iuliana Ianc - 1990-2000, înv.
225. Ana Florean - 1990-2000, înv.
226. Emilia Ola - 1990-1991, înv.
227. Mihaela Mățiș - 1990-1991, înv.
228. Letiția Souca - 1990-2000, înv.
229. Ileana Oros - 1990-2000, înv.
230. Gydrfi Katalin - 1990-1991, înv. de limba maghiară
la clasele I-IV
231. Olivia Trâncă - 1990-1991, înv.
232. Liana Julean - 1990-1991, (Lic. Ec.) secretară;
(căs. Morar) 1996-2000; licențiată în 2000
233. Dănuț Sentes - 1990-1991, administrator
234. Cornelia Vanea - 1990-2000, educatoare, directoare
235. Nagy Eniko - 1990-1991, educatoare
236. Monica Boris - 1988-1989, prof. de limba engleză
237. Mihaela Rotund - 1991-2000, prof. de limba română și franceză
238. Radu Zoltan Stan - 1991-1992, prof. arte plastice debutant
239. Verb' Andrei - 1991-1992, prof. de muzică
240. Decebal I. Lupu - 1991-1992, student debutant prof.
241. Ioan Oros - 1991-1992, preot prof. debutant
242. Floarea Tarta - 1991-1992, înv.
243. Gereb Zsofia - 1991-1992, înv.
244. Mirela Piciu - 1992-1993, înv.
245. Vasile Trâncă - 1992-1994, prof.

246. Corina Pop - 1993-1994, prof. debutant
247. Corina Dobrotă - 1993-1994, înv.
248. Liana Pop - 1993-1994, înv.
249. Jakab Alexandru - 1993-2000, înv.
250. Alina Armanca - 1993-1994, prof.
251. Simona Lucaciu - 1994-1995, prof. suplinitoare
252. Vasile Lazăr - 1994-1995, prof. supl.
253. Ileana Sopon - 1994-2000, înv.
254. Mihaela Mocan - 1994-2000, înv. în Tăuți directoare
255. Czako Judith - 1995-1996, educatoare
256. Iuliana Perșa - 1997-2000, înv.
257. Mate Jutka - 1997-2000, educatoare în Floresti
-
258. Toth Hajnal - 1997-2000, prof. necalificat
259. Mircea Iosif - 1997-1998, prof.
260. Laura Maja - 1998-2000, prof. debutant
261. Valeria Ghiurco - 1998-1999, prof.
262. Carmen Almășan - 1998-2000, prof.
263. Măria Bențea' - 1998-2000, educatoare
264. Daniela Semerean - 1998-1999, educatoare
265. Sofia Bumb - 1999-2000, educatoare
266. Ioana Pleș - 1999-2000, prof.
267. Măria Balint - 1999-2000, prof.
268. Vasile Mureșan - 1999-2000, prof.
269. Jeney Ibolya - 1999-2000, înv.
270. Elvira Desmerean-îngrijitoare
271. Nastasia Ciorea -îngrijitoare

**b) Șirul învățătorilor și profesorilor de la fosta școală
confesională romano-catolică din Florești**

Până în anul 1922, școala confesională romano-catolică a avut în mod obișnuit doi învățători, iar după această dată a fost încadrată cu trei învățători. Cel mai mare timp de serviciu la această școală l-a avut învățătorul Formanek Simion.

În anul 1964 această școală a fuzionat cu școala română, alcătuind o singură unitate școlară capabilă să rezolve mai bine problemele politicii școlare ale statului nostru.

Iată șirul cadrelor didactice de la această școală până la data unirii ei cu școala română:

1. Agoston Lajos	- 1885-1906, înv.
2. Formanek Simion	- 1880-1922, înv. și cantor
3. Peter Iosif	- 1905-1915, înv.
4. Lorincz Sandor	- 1915-1918, înv.
5. Fodor Irina	- 1905-1927, înv.
6. Irina Nea măritată Tokay	- 1928-1936, înv.
7. Deak Elisabeta	- 1926-1930, înv.
8. Dionisiu Pal	- 1922-1927, înv.
9. Mateffy Iosif	- 1927-1931, înv.
10. Margareta Paulini	- 1930-1932, înv.
11. Szocs Andrei	- 1931-1934, înv.
12. Szocs Iosif	-1934-1936, înv.
13. Bajke Matei	- 1936-1937, înv.
14. Zsogon Paula	- 1937-1938, înv.
15. Vaida Ludovic	- 1937-1940, înv.
16. Horvath Imre	- 1940-1942, înv.
17. Hevesi Ianos	- 1941-1942, înv.
18. Hevesi Ianosne	- 1942-1943, înv.
19. Szeke Ferencze	- 1941-1942, înv.
20. Cseti Irina	- 1942-1943, înv.
21. KissMargit	- 1942-1943, înv.
22. Szabo Mihaly	- 1942-1943, înv., dir.
23. <i>Berbat Ianos poreclit „ciocolata”</i>	- 1942-1944, înv., dir.
24. Csogory Szilvester	- 1943-1944, ' înv.,' dir.
25. Jakab Terez	-1942, înv
26. Pricilne Farkas	- 1943, înv
27. Balasz Bela Geza	- 1943-1944, înv
28. Kertesz Kalman	- 1943-1944, înv.
29. Eugenia Gherman	- 1943, înv
30. Fritz Măria	- 1947-1949, înv.

c) Lista cadrelor didactice din Florești în anul școlar 1971-1972

1. Ștefan Urcan - dir., prof. de matematică și fizică
2. Kertesz Martin - dir. adjunct prof. de matematică și fizică
3. Ioan M. Bota - prof. de limba română, istorie
4. Nicolae Olteanu - prof. de matematică și fizică
5. Racz Rozalia - prof. de pedagogie și limba maghiară
6. Margareta Lică Dejeu - prof. de limba română
7. Iosif Kordos- prof. de istorie
8. Nicolae Bădău-prof. de istorie
9. Marian Șipoș - prof. de limba română
10. Eotvos Ana - prof. de matematică și fizică
11. Kertesz Elisabeta - prof. de geografie și științe naturale
12. Simonfy Irina - prof. de științe naturale și agricultură
13. Valeria Opriș - prof.- de chimie și fizică
14. Otilia Pag - prof. de geografie și agricultură

15. Rodica Sînzîiana Olteanu - prof. de geografie
16. Ana Zăgreanu - prof. de matematică și fizică
17. Elena Ilea-Vanea - prof. de științe naturale și agricultură
18. Mezei Măria - prof. de limba engleză
19. Benedek Iuliana - prof. de limba franceză
20. Georgeta Botez - prof. de desen
21. Petru Truță - prof. de educație fizică
22. Ioan Marina -înv., institutor
23. Elena Cristureanu -înv.
24. Rodica Rațiu -înv.
25. Victoria V. Bota -înv.
26. Kelemen Margareta -înv.
27. Szekely Iosif-înv.
28. Rozalia Cehuța -înv.
29. Alexandru Cehuța -înv.
30. Augustin Zăgreanu -înv.
31. Lazăr Cătineanu -înv. la Tăuți
32. Măria Lungu - educatoare, directoare
33. Szekely Viorica - educatoare
34. Paula Herineanu - educatoare
35. Vasile Pescar - înv., pensionat de boală
36. Nastasia Rusu Feneșan - secretară (1952-1990)

**d) Lista învățătorilor și profesorilor de la școala generală din
Luna de Sus**

S-a arătat în paginile acestei lucrări că Școala generală din Luna de Sus cu ambele ei secții: română și maghiară, este veche. Încă în anul 1850 este menționată activitatea școlii confesionale române ortodoxe, pentru că în 1857 întâlnim date privind inspectarea ei de către consilierul regnicolar român, doctorul Paul Vasici.

Se poate afirma că și școala confesională calvină (reformată) din Luna de Sus a funcționat încă înainte de 1800. Arhiva ei s-a pierdut, așa că nu se pot face afirmații exacte privind începuturile ei.

În anul 1890, potrivit politicii școlare a ministrului Cultelor și învățământului din Austro-Ungaria, școala confesională română ortodoxă din Luna de Sus a fost desființată. Copiii românilor au fost astfel nevoiți să urmeze școala maghiară de stat cu limba de predare exclusiv maghiară.

Iată șirul învățătorilor până la 1 septembrie 1940:

1. Ignat Filimon - 1896, înv. confesional român ortodox, din 1918 până în 1919 funcționează din nou
2. Emil Lungociu - 1919-1921, înv. dir.
3. Nicolae Radu - 1921-1923, înv. dir.
4. Dumitru Vasu - 1926-1928, înv., 1929-1940 înv. dir.
5. Aurel Serian - 1920-1921, înv.
6. Silvia Pasca - 1922-1924, înv.
7. Măria Păiuși - 1923-1926, înv. suplinitoare
8. Florica Ungureanu - 1927-1931, înv.
9. Virginia Bude - 1931-1933, înv.
10. Petru Luca - 1928-1929, înv. dir.
11. Dumitru Abrudan - 1931-1940, înv., 1941-1947, înv. dir., 1947-1972, înv.
12. Măria Munteanu - 1934-1935, înv.
13. Ionel Moldoveanu - 1935-1937, înv. și poet
14. Măria Stexanor - 1937-1938, înv.
15. Teodora Șeic - 1936-1937, înv.
16. Măria Domnaru n. Vasu - 1937-1940, înv.
17. Măria Nadelin - 1944-1945, înv. suplinitoare
18. Virginia Albu - 1945-1946, înv.
19. Dr. Victor Popa - 1946-1950, înv., ajuns lector universitar
20. Ștefania Popa - 1946-1950, înv.

21. Georgeta Popescu - 1949-1950, înv.
22. Ioan Cutcan - 1950-1951, înv. și apoi prof. de limba română
23. Măria Munteanu - 1949-1950, prof.
24. Traian Gregoran - 1950-1951, înv.
25. Paulina Samoilă - 1950-1951, înv. supl.
26. Măria Șerban - 1951-1955, înv.
27. Victoria V. Bota - 1955-1958, înv.
28. Leontina Căian - 1959-1960, înv.
29. Silvia Căian - 1959-1960, înv. supl.
30. Anastasia Ghiulai - 1949-1950, înv.
31. Măria Jucan - 1959-1964, prof. și dir. adjunct
32. Domnica Hanga - 1959-1964, prof. de istorie și geografie
33. Zoe Urcan - 1962-1972, prof. de limba română
34. Sultana Jura Drăgan - 1964-1972, prof. de științe naturale și agricultură
35. Viorica Cernea căs. Deac - prof. de matematică și fizică
36. Vasilica Iliescu - 1961-1972, înv.
37. Ana Anton - 1973-1980, înv.
38. Nicolae Bar - 1973-1976, prof. de limba română și istorie
39. Elisabeta Faiciuc - 1973-1974, prof. de limba română
40. Ioana Mujoiu - 1971-1998, prof. de geografie, directoare (1984-1998)
41. Daniela Bunduchi - 1976-1987, prof.
42. Măria Muntean - 1976, educatoare
43. Măria Giurgiu - 1979-1985, prof. de limba rusă, dir.
44. Viorica Suciuc - 1978-1979, prof. de limba franceză și română
45. Elena Tăușan - 1979, prof. de istorie
46. Măria Hodiș Ileni - 1980-1987, prof. de limba română și franceză
47. Elena Tanțău - 1980-1981, prof.
48. Măria Zidveanu - 1981-1983, prof. de limba română
49. Egri Vasile - 1983-1984, prof. de istorie
50. Rodica Fizeșan - 1983-1984, educatoare
51. Egri Măria - 1984-1985, prof. de limba română
52. Corneliu Ciungan - 1973-1986, prof. de desen
53. Gyurko I. Ioan - 1986, prof. de matematică

- 54. Viorel Olosutean - 1986, prof. de educație fizică
- 55. Niculina Căpușan -1986, înv.
- 56. Eugenia Ghiț -1988, înv.
- 57. Doina Mariana Tonceanu - 1988, prof. suplinitoare
- 58. Măria Ileni - prof. de limba română, dir. din 1990
- 59. Adriana Petrica -1990, înv.
- 60. Tamas Soytoș Ileana -1990, înv.
- 61. Kallo Anamaria - 1990, înv.
- 62. Biro Lenke -1990, înv.
- 63. Aurica Sorcolu - 1990, *îngrijitoare*
- 64. Ghiurka Ovidiu - 1990, prof. de limba română
- 65. Rusz Victoria - 1996-1997, educatoare
- 66. Daniela Neciu - 1996, educatoare
- 67. Aurelia Chifor - 1996, prof. de educație fizică
- 68. Doina Incicoș - 1996, prof. de matematică

e) Cadrele didactice de la secția maghiară din Luna de Sus

- 1. Cersen Adam - 1740, înv. confesional reformat
- 2. Banyai Samuel - 1752, înv. confesional reformat
- 3. Pataky Samuel - 1750, înv. confesional reformat
- 4. Ianfas Istvan - 1765, înv. confesional reformat
- 5. Szabo Miklos - 1781, înv. confesional reformat
- 6. Bafalvi Istvan - 1783, înv. confesional reformai
- 7. Incze Samuel Servasi - 1784, levita (în. catichet)
- 8. Szabo Miklos - înv. reformat
- 9. Sefalvi Ianos - 1794-1828, înv. reformat
- 10. Szasz Karoly - 1880-1890, înv. reformat
- 11. Benedek Zoltan - 1890-1912, înv. reformat și dir. al școlii de stat
- 12. Kiss Lajos - 1912-1916, înv.
- 13. Gali Viktor - 1912-1916. Acesta era român cu numele de Tolan. El a studiat la Preparandia română ortodoxă din Sibiu, însă căsătorindu-se cu o maghiară s-a asimilat nației acesteia și așa a și murit, refuzând a-și recunoaște originea sa românească.
- 14. Markes Aurelia Aranka - 1910-1918, înv.
- 15. Kutkas Karoly - 1918-1931 înv. dir.. Acestuia îi urmă la directoratul școlii unificate cu două secții: română și maghiară învățătorului Vasu Dumitru.

16. Balint Ana - 1931-1947, înv.
17. Incze Ștefan - 1932-1954, înv.
18. GagyVasile - 1933-1930, înv.
19. Kelemen Măria - 1934-1937, înv.
20. Bodor Gheorghe - 1940-1943, înv., dir.
21. Bodor Irina - 1940-1943, înv.
22. Giday Gabriela - 1940-1944, înv.
23. Makkai Kalman - 1943-1944, înv. dir.
24. Makkai Măria - 1943-1944, înv.
25. Nagy Paraschiva - 1947-1948, înv.
26. Ricci Iosif - 1957-1972, înv. și între anii 1957-1964 și dir.
27. Ricci Eva - 1957-1979, înv.
28. Bikfalvy Eva - 1958-1964, înv.
29. Szekely Gheorghe - 1953-1961, înv.
30. Szekely Ioan - 1952-1972, înv. și din 1969 și dir. adjunct
31. Kulcsar Margareta - 1954-1966, înv.
32. Kapusi Ludovic - 1957-1966, prof.
33. Komlody Adela - 1957-1971, prof.
34. Abraham Ana - 1958-1964, prof.
35. Aytai Francisc - 1958-1961, prof.
36. Bertalan Szabo - 1958-1972, prof.
37. Gross Emma - 1957-1971, înv.
38. Benko Măria - 1963-1984, prof.
39. Dr. Denderle Iosif - 1971-1972, prof. de istorie
40. Vainer Ileana - 1981-1982, prof. de limba maghiară
41. Boroș Ileana - 1983-1984, prof. de limba maghiară
42. Szekely Ana - 1982-1983, educatoare
43. Nagy Marta - 1983-1984, prof. de istorie
44. Balla Piroska - 1983-1984, educatoare
45. TdrokAna - 1976. înv.
46. Otvos Ecaterina - 1976, îngrijitoare
47. Lazok Agneta - 1976, educatoare
48. Szatmary Ana - 1976, îngrijitoare
49. Kovacs Arpad - 1978-1985, prof.
50. Kalman Măria - 1979-1985, prof.
51. Gurko Ecaterina - 1977, înv.
52. NagyVilma - 1980-1981, înv.
53. Simon Agneta - 1982-1983, educatoare

54. Sekerean Ana	- 1982-1983, educatoare
55. Tordk toan	- 1984-1988, înv.
56. Tussai Eva	- 1988-1989, înv.
57. Szell Anna	- 1990-1991, prof. de limba maghiară și română
58. Albert Tibor	- 1990, prof. de limba maghiară
59. Duragy Pal	- 1990, prof. de matematică
60. Konya Eniko	- 1990, prof. de chimie
61. Nea Bonda Violeta	- 1990, prof. de științele naturii și agricultură
și directoare
62. Verb' Andrei	- 1990, prof. de muzică
63. Maroti Diana	- 1990, prof. debutant
64. Peter Emese	- 1990, prof. debutant
65. Albert Hajnal	- 1990, prof. de educație fizică
66. Ta mas Ildiko	— 1990, educatoare
67. Doboș Atilla	- 1959-1972, prof. (mort în 1984)

f) Lista cadrelor didactice de la Luna de Sus în anul școlar 1971-1972

1. Mujoiu Ioana - directoare, prof. de geografie
2. Szekely Ioan -dir. adjunct
3. Denderle Iosif - prof. de istorie, călugăr piarist, preot
4. Szabo Iuliu - prof. de limba maghiară
5. Viorica Deac - prof. de matematică
6. Zoe Určan - prof. de limba română (1971-1993)
7. Szabo Bertalan - prof. de matematică și fizică (1986)
8. Lucia Crețu - prof. de franceză și limba română (1973)
9. Hercsik Komlody Adela - prof. de limba rusă și limba maghiară (1971-1976)
10. Dane Marta - prof. de istorie (1972-1978)
11. Doboș Attila - prof. de chimie, fizică, geografie (+ 1984)
12. Jura Sultana - prof. de științe naturale și agricultură
13. Bencze Măria - prof. de geografie și biologie (1971-1975)
14. Cornel Ciungan - prof. de desen (1973-1987)
15. Dumitru Abrudan-înv. (1973)
16. Ricci Iosif-înv.
17. Ricci Eva-înv. (1979)
18. Vasilica Iliescu -înv.
19. Iulia Man -înv.
20. Gross Emma -înv.

21. Laszlo Elena - educatoare
22. Rizza Marta - educatoare
23. Maja Căpușan Elvira – educatoare

g) Șirul învățătorilor din satul Tăuți

1. Filip Pop -1864-1869, preot și învă.
2. Teodor Lucaci - 1872, învă. adjunct
3. Ioan Cerghe -1890, învă.
4. Dumitrii Munteanu - 1892-1903, învă.
5. Teodor Selejan - 1904-1910, învă. supl. și preot
6. Ioan Goga -înv.
7. Ioan Anca -înv.
8. Ioan Tocaciu - 1919-1924, învă.
9. Ioan Mitrea - 1924-1928, învă.
10. Ioan Cantor - 1940-1945, învă.
11. Vasile Chioreanu - 1945-1954, învă. dir.
12. Victoria V. Selejan căs. Bota - 1952-1953, învă.
13. Măria Fărcașiu - 1951-1952, învă.
14. Măria Roșescu - 1952-1954, învă.
15. Măria Vulpe - 1954-1955, învă.
16. Leontina Pop căs. Drăghici - 1955-1960, învă.
17. Vasilica Iliescu - 1957-1960, învă.
18. Silvia Căian - 1957-1958, învă. supl.
19. Dochia Man - 1960-1966, învă.
20. Ștefan Mărcuși - 1964-1968, învă. dir.
21. Elvira Tăuțan - 1969-1970, învă.
22. Aurelia Lucaci Tătaru - 1968-1960, învă.
23. Vasile Pescaru - 1970-1971, învă.
24. Lazăr Cătineanu - 1971 -1972, învă.
25. Mihaela Mocan Sâmboan - 2000, învă. - dir.

3. Pensionările în viața școlii

Un eveniment important în viața școlii noastre, ca de altfel și în viața altor instituții și întreprinderi îl constituie pensionarea cadrelor care au funcționat și și-au încheiat cariera didactică în școala noastră. În această privință, față de trecut, societatea noastră acordă o mare prețuire muncii creatoare, productive precum și muncii desfășurată de cadrele didactice în scopul formării omului-cetățean. Din

aceste motive pensionarea constituie un eveniment deosebit în viața fiecărei instituții.

Cu acest prilej se obișnuiește să se organizeze o ședință festivă în care se evocă de către directorul școlii activitatea și realizările importante îndeplinite în cariera sa de către pensionarul sărbătorit. Colegii, părinții și elevii aduc sărbătoritului prinosul lor de recunoștință pentru aportul adus de acesta la educarea și instruirea tinerelor generații. Apoi în mod obișnuit urmează o masă comună colegială în cadrul căreia toasturile în cinstea sărbătoritului se împletesc cu petrecerea și voia bună.

Astfel de ședințe s-au organizat la școala noastră cu prilejul pensionării colegelor și colegilor: Ștefania Soroceanu, învățătoare, Dumitru Tăuțanu, învățător, Kovendy Irma, învățătoare, Letiția Urcan, învățătoare, Silvia Căian, educatoare, Bădița Drăghici, profesoară, Ana Olteanu, profesoară ș.a.